საქართველოს რესპუბლიკა

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს ორგანო

გამოდის 1990 წლის დეკემბრიდან | № 15 (35) | ოთხშაბათი, 23 იანვარი, 1991 წ. | ფასი 10 კაპიკი

საქართველოს რესპუბლიკის პირველი მოწვევის უზენაესი საბჭოს პირველი სესიის მორიგი სხდომის შესახებ

საქართველოს რესპუბლიკის პირველი მოწვევის უზენაესი საბჭოს პირველი სესიის მორიგი სხდომა გაიმართება 1991 წლის 24 იანვარს, 10 საათზე უზენაესი საბჭოს სხდომათა დარბაზში.

უზენაესი საბჭოს დეპუტატთა რეგისტრაცია დაიწყება 24 იანვარს 8 საათსა და 30 წუთიდან.

საქართველოს უზენაესი საბჭოს პრეზიდიუმის განცხადება მოსკოვში გამართულ ბრიფინგზე

პატივცემულო ხალხებო!

ჩვენს დინამიკურ საუკუნეში დიდი ხანია აღარ უნდა გვაოცებდეს, მითუმეტეს, გვაშფოთებდეს ის, რომ ბოროტგანზრახულ დეზინფორმაციას მიმართავენ ცალკეული ჟურნალისტები, რომლებიც მოქმედებენ წინასწარგანზრახული პრინციპებით. და მეტი რომ არა ვთქვათ, სულაც არ სცემენ პატივს დემოკრატიას. არავის არა აქვს უფლება განაწყენდეს ჟურნალისტზე ან მთელ რედაქციაზე ამა თუ იმ პროცესის სუბიექტური დანახვისათვის, მითუმეტეს ჩვენს დინამიკურ დღეებში, როცა ყველაფერი ჩვენს თვალწინ კალეიდოსკოპური სისწრაფით იცვლება.

ჩვენ, ბუნებრივია, ვალიარებთ ნებისმიერი ჟურნალისტის კანონიერ უფლებას, იმის მიუხედავად, თუ რომელ ქვეყანას ან მსოფლიო ინფორმაციის რომელ ორგანოს წარმოადგენს იგი, დაეთანხმოს ან არ დაეთანხმოს ქართველი ხალხისა და მისი პარლამენტის პოზიციას, მაგალითად, იმავე შიდა ქართლში, ყოფილ სამხრეთ ოსეთის ავტონომიის ოლქში შექმნილი სიტუაციის შეფასებისას, მაგრამ, როცა ჩვენ ვაწყვეტებთ ფაქტების სისტემატურ გაყალბებას და ჭეშმარიტების დამახინჯებას, — ეს უკვე არის მიზანდასახული პოლიტიკა, რომელიც სედება ჟურნალისტის ობიექტურობისა და მისი უფლებების ფარგლებს. ამან არ შეიძლება არ შეგვაშფოთოს.

ჩემს თანამემამულეებს სამართლიანად შეუძლიათ მიმართონ ასეთ ჟურნალისტებს კითხვით — რაცა ვნებათაღლეღა უკიდურესადაა დაძაბული, როცა გონება ასე ხშირად უთმობს ადგილს აღელვებულ ემოციებს, რატომ ამჯობინებენ მსაზარი ინფორმაციის ცენტრალურ საშუალებათა წარმომადგენლები მოუსმინონ ჭიშკფლეტში ჩაბმულ მხოლოდ ერთ მხარეს. და არ ცდილობენ ჩასწვდნენ საკითხის არსს, აკეთებენ ისეთ განზოგადებას და გამოაქვთ ისეთი დასკვნები, რომლებსაც ქართველი ხალხის მიმართ აშკარად მტრული ხასიათი აქვთ?

ჩვენ სიამოვნებით ვუყურებთ მწვავე პუბლიცისტური ხასიათის ტელეგადაცემებს, კითხულობთ სტატიებს, რომლებიც გაბედულად მოგვიწოდებენ ძირეული დემოკრატიული გარდაქმნებისაკენ, მაგრამ რატომ ხდება ხოლმე, როცა საქმე ეხება იმ მოვლენებს, რომლებიც ხორციელდება, ასე თქვათ, ცენტრის იმპერიული პოლიტიკის წინააღმდეგ მებრძოლ რესპუბლიკებში, ტელევიზიაც და ცენტრალური პრესაც მზად არიან ყოველგვარი მეთოდით დაიცვან ის, რამაც დიდი ხანია გაიტეხა სახელი მსოფლიო დემოკრატიული საზოგადოებრიობის თვალში.

აქ გვინდა გავიხსენოთ ბატონი ჰაველის მიერ ამ ცოტა ხნის წინათ მარჯვედ გამოთქმული ფრაზა „...სსრ კავშირში ხელისუფალნი ყოველნაირად ცდილობენ შეინარჩუნონ ის, რისი შენარჩუნებაც შეუძლებელია“.

ყოველთვის დიდი იყო ჟურნალისტების როლი საზოგადოების დემოკრატიზაციის პროცესში. ამიტომ განსაკუთრებით გვიჭირს ვიღაროთ დღეს, რომ ცენტრალური ტელევიზია და პრესა ყოველნაირად ცდილობენ თვით დამოუკიდებლობისა და თავისუფლების იდეის წინააღმდეგ აამხედრონ არა მარტო საბჭოთა კავშირში მცხოვრები ცალკეული ხალხები, არამედ საერთაშორისო საზოგადოებაც.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდენტი ყოველთვის უწევდა და შემდგომშიც გაუწევს ყოველგვარ დახმარებას ჟურნალისტებს, რომლებიც დაინტერესებულნი არიან საქმის ნამდვილი მდგომარეობით, ამასთან კატეგორიულად აცხადებს უარს დეზინფორმატორებთან თანამშრომლობაზე. ჩვენ არ შეგვიძლია გავხდეთ ქართველი ხალხის ჭეშმარიტი უფლებების შელახვის კამპანიის თუნდაც უნებლიე მონაწილეები.

საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს პრეზიდენტი.

18. 01. 91.

საქართველოს უზენაესი საბჭოს პრეზიდენტრის

შიდა ქართლი

მდგომარეობა ცხინვალში

21-22 იანვარს ცხინვალსა და ჯავის რაიონში შედარებით სიმშვიდე იყო. წინა დღეებისაგან განსხვავებით არ ისმოდა სროლის ხმა.

21 იანვარს 17 საათზე ცხინვალის საქალაქო საბჭოს აღმასკომში გაიმართა საქართველოს რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს ხელმძღვანელობის, სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი ჯარების ნაწილების, მეთაურთა შეხვედრა ცხინვალის საქალაქო საბჭოს დეპუტატებთან და ქალაქის საზოგადოებრიობის წარმომადგენლებთან.

შეხვედრაზე, რომელმაც კონსტრუქციულ ვითარებაში ჩაიარა, გამოიკვეთა აზრი, რომ შემდგომი სისხლისღვრის თავიდან აცილების და რეგიონში მდგომარეობის სტაბილიზაციისათვის აუცილებელი პირობებია: ქალაქში ბარიკადების აღება, გატაცებული ტბილელი იარაღის დაბრუნება, ქალაქის მთელ ტერიტორიაზე ერთობლივი პატრულირების მოწყობა საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს დამატებითი ძალების, ცხინვალის შინაგან საქმეთა საქალაქო განყოფილებისა და სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შინაგანი ჯარების. თანამშრომლების მონაწილეობით და, რაც მთავარია, მოსახლეობაში არსებული ცეცხლსასროლი იარაღის ამოღება.

აღნიშნულ პერიოდში მოქალაქეებს კომენდანტის საათის წესები არ დაურღვევიათ.

მიღწეული შეთანხმების თანახმად, ბარიკადების აღება ცხინვალში უნდა დაწყებულიყო 22 იანვარს დღის 12 საათზე, მაგრამ მიუხედავად საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ხელმძღვანელობის რამდენიმე შეხვედრებისა, მოწინააღმდეგე მხარე არ იწყებდა ბარიკადების დაშლას, უფრო მეტიც, 16 საათზე „ტერემსტბებმა“ ინტენსიური ცეცხლი დაუშინეს მილიციის მუშაკებს, დაიჭრა თბილისის ჯრჭნანის რაიონის მილიციის განყოფილების თანამშრომელი, მილიციის სერჟანტი იური ფეიქრიშვილი.

საქართველოს მილიციის დანამშრომელთა საბრძოლო ცეცხლის შედეგად მოკლულია ორი და დაიჭრა რამდენიმე ექსტრემისტი. ინტენსიურმა სროლამ ცხინვალში საღამოზე გასტანა.

საქართველოს რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს პრეზიდენტრი, საქინფორმი.

პირისპირ დგომა გრძელდება

დაჭაბულობა ჩვენი რესპუბლიკის ცხელ წერტილში, ქალაქ ცხინვალში ძალზე გაჭიანურდა. იზრდება მსხვერპლთა რიცხვი ორივე მხრიდან. სიტუაცია ბარიკადის მეორე მხარეს, შეიძლება ითქვას, აღარ ექვემდებარება კონტროლს. უჭირს ქართულ მილიციას. სსრ კავშირის შინაგანი ჯარების ქვეგანყოფების თითქმის სრული უმოქმედობა ორივე მხარის სამართლიან უკმაყოფილებას იწვევს. ქალაქიდან ქართული მილიციის გაყვანის მოთხოვნა კი მხოლოდ გაამწვავებს ისედაც რთულ ოპერატიულ სიტუაციას.

— საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს გაძლიერებული კონტინგენტის შეყვანა, — თქვა რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა მინისტრის მოადგილემ დავით სარალიძემ, — აუცილებლობითაა გამოწვეული. ჩვენ აქ მოვედით იმისათვის, რომ დავეხმაროთ ადგილობრივ ხელისუფლებს, რომლებსაც აშკარად არ ძალუძთ დამოუკიდებლად აღადგინონ ამ რეგიონის ცხოვრების ნორმალური რიტმი. მეორეც, იმის მიუხედავად, რომ ვითარება აქ ძალზე სერიოზულია, იგი კიდევ უფრო საშიში იქნებოდა, მილიციას რომ არ შეექმნა თავისებური ზღუდე.

პირდაპირ დგომა არ ნელდება. 20 იანვრისათვის რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამედიცინო სამსახურმა, რომელიც მდებარეობს სოფელ ტყვავის საავადმყოფოში, საბრძოლო მოქმედების კერის მახლობლად აღნიშნა თავდასხმის შედეგად ცეცხლსასროლი იარაღით დაჭრის 22 შემთხვევა, ორი კაცი მძიმე მდგომარეობაშია. გარდა ამისა, შვიდი უკვე გარდაიცვალა.

ჩვენთან ორგანიზებულია სადღეღამისო მორიგეობა, — თქვა შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამედიცინო სამსახურის უფროსმა გია ბაესაძემ, — შეიქმნა საერთო ქირურგიული ჯგუფები, ტრავმატოლოგთა, ნეიროქირურგთა სპეციალიზებული სამსახურები, „კატასტროფის“, როგორც მას ვუწოდებთ, ორი ჯგუფი. მობილიზებულია გორისა და მახლობელ მდებარე რაიონების საქალაქო და რაიონული საავადმყოფოები. მაგრამ გვინდა განსაკუთრებით აღვნიშნოთ ის, რომ სამწუხაროდ არის მედიცინის მუშაკების მიმართ დაუშვებელი მოპყრობის ფაქტები, ცეცხლს უშენენ სასწარაფო დახმარების მანქანებს.

სიტუაცია კვლავ რთულია.

მაგრამ, როგორც უკვე ვიუწყებოდით, თბილისში ჩამოვიდა სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს კომისია რ. ნიშნიანოვის მეთაურობით. ჯგუფი, რომლის შემადგენლობაში შედიან ვ. შეხოვცევი, ლ. გორშკოვი, ც. ნიმბუევი და მ. სოკოლოვი გაემგზავრა ცხინვალში საქართველოს რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს წევრებთან თ. ობგაძესთან, მ. ხუციშვილთან, ბ. დანგაძესთან და სხვებთან ერთად. ამ მოგზაურობის მიზანი იყო გაედოთ ურთიერთგაგების ხიდები. და, ოსთა მხრივ ხანგრძლივი ჭოჭმანის შემდეგ, შეხვედრაზე მოვიდნენ ზ. გასიევი, ე. ძაგოევი და ს. კოჩიევი, რომლებიც, იმის მიუხედავად, რომ არ ჭრონდათ თავიანთი შეიარაღებული ფორმირებებზე ზემოქმედების შესაძლებლობა, დაგვპირდნენ, რომ დანშნულებისამებრ, გადასცემდნენ საქართველოს პარლამენტთა წარმომადგენლთა მოთხოვნებს, სახელდობრ კი: შეწყვეტონ ცეცხლი მოლაპარაკების დროს, თუ ასეთი მოლაპარაკება შედგება, ჩაბარონ თავდასხმის გზით ხელში ჩაგდებული 50 ერთეულზე მეტი სატანკო იარაღი. შემდგომში კი მალიანად განიიარაღონ სამოქალაქო ფორმირებები ყოფილი სამხრეთ ოსეთის ტერიტორიაზე. შეხვედრაზე ითქვა, რომ ოსთა მხრივ ამ მოთხოვნების მიღების შემთხვევაში საჭიროა შემოღებული იქნეს კონტროლი ორმხრივი ფორმები.

პირველი ნაბიჯი კეთილი ნების გზაზე გადადგა. მან შეიძლება მშვიდობიანი გზით გადაჭრას პრობლემა იმ შემთხვევაში, თუ ოსთა მხარე გამოიჩენს კეთილგონიერებას..

ალიტა ფოლიძე,
(საქინფორმი).

ბალტიის ქვეყნები

მსოფლიო ეხმაურება

ბალტიისპირეთის რესპუბლიკებში მიმდინარე პოლიტიკური მოვლენები მსოფლიო საზოგადოებრიობის ყურადღების ცენტრშია.

გერმანიის მთავრობამ დაგმო სამხედრო ძალის გამოყენება ბალტიისპირეთში. ეს ჰელსინკის დეკლარაციისა და პარიზის ქარტიის უხეში ხელყოფაა, განაცხადა ბონში გამართულ პრესკონფერენციაზე გერმანიის მთავრობის ოფიციალური წარმომადგენლის თანამშმენ დიტერ ფოგელმა. ბონის კანცელარიამ, აღნიშნა ფოგელმა, მტკიცედ მოუწოდებს საბჭოთა ხელმძღვანელებს ცნონ ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების სუვერენული უფლებები. პრესკონფერენციაზე იყვნენ ლიტველა და ლატვიის საგარეო საქმეთა მინისტრები საუდერგასი და ვოლფსონი. მათ ბონის კანცლერს მოუწოდეს უფრო ენერგიულად დაუჭირონ მხარი ბალტიისპირელთა სწრაფვას თავისუფლებისაკენ.

ვაშინგტონში საბჭოთა საელჩოს წინ გაიმართა ლიტველური წარმოშობის ამერიკელთა საპროტესტო მანიფესტაცია, სადაც სიტყვით გამოვიდა სახელმწიფო მდივანი ჯეიმს ბეიკერი.

უფრო ადრე ბეიკერმა ბალტიისპირეთის საკითხის მიმართ ვაშინგტონის პოზიცია განიხილა საბჭოთა კავშირის მაღალი რანგის ოფიციალურ პირებთან. როგორც სახელმწიფო მდივანმა აღნიშნა, ძნელია იმის გაგება, თუ როგორ შეიძლება ძალის გამოყენება ანალმობილი დემოკრატიული წყობილების ჩასახშობად. ჰიტლერისა და სტალინის სამამაცხვინო ხელშეკრულების ძალით საბჭოთა კავშირმა დაიპყრო ბალტიისპირეთის სამივე რესპუბლიკა. შარშან სამივე რესპუბლიკამ პარლამენტის დემოკრატიული არჩევნები მოაწყო. ლიტვის პარლამენტმა ერთსულოვნად გამოაცხადა ქვეყნის დამოუკიდებლობა, ლატვიამ და ესტონეთმა კი დამოუკიდებლობისაკენ მიმავალი გარდამავალი პერიოდი გამოაცხადეს. შეერთებული შტატები, განაცხადა ბეიკერმა, მხარს უჭერს გარდაქმნას, სჯაროობასა და დემოკრატიზაციას საბჭოთა კავშირში, მაგრამ ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების წინააღმდეგ ძალის გამოყენება წინააღმდეგები გარდაქმნისა და დემოკრატიზაციას, მათ პრინციპებს. გარდაქმნა კანონს უნდა ეფუძნებოდეს და არა ძალით გამართლებულ მმართველობას, შეერთებული შტატები კვლავ დიდი სიფრთხილით ადევნებს თვალს ბალტიისპირეთის ვითარებას. თვით საბჭოთა კავშირის ინტერესებს შეესაბამება პრობლემის სამართლიანი გადაწყვეტა, აღნიშნა სახელმწიფო მდივანმა.

გაზეთი „ბალტიმორ სანნ“ აღნიშნავს, რომ ვილნიუსისა და რიგის ამბები გაართულებს ურთიერთობას საბჭოთა კავშირთან. ახლა, აღნიშნავს გაზეთი, როდესაც სპარსეთის ყურეში დიდი ომი გაჩაღდა, ვაშინგტონს მოსკოვის მხარდაჭერა ესაჭიროება. ამიტომ იგი ჯეროვნად ვერ რეაგირებს ბალტიის. რესპუბლიკებში მიმდინარე პროცესზე, რომელთა ანექსიის ფაქტი მას არასოდეს უცვნია. მოსკოვი ამით სარგებლობს. ეს ძალიან ჰგავს სუეცის კრიზისს, როდესაც, საბჭოთა კავშირმა ამ რაიონში ომის დაწყებით ისარგებლა და უნგრეთს შეესია.

როგორც სენტორმა დე კონჩინიმ მოუწოდა კოლეგებს, სპარსეთის ყურეში ომის დაწყება სრულიადაც არ ნიშნავს, რომ ნაკლები ყურადღება უნდა დაუთმონ ბალტიისპირა ხალხების სწრაფვას თავისუფლებისაკენ. პირიქით, აღნიშნა მან, — „ჩვენ არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ მთელი მსოფლიოს ხალხები ამერიკას შეჰყურებენ, როგორც თავისუფლების მაღალ მეწვერვალს.

ბელგიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა მარკ ეისენსმა დიდი მწუხარება გამოთქვა ვილნიუსსა და რიგაში დაღვრილი სისხლის გამო და აღნიშნა, ბალტიისპირა რესპუბლიკების მიმართ რეპრესიებს ბოლო უნდა მოეღოსო.

დიდი ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა დუგლას ჰერდმა გუშინწინ გამოიძახა დიდ ბრიტანეთში საბჭოთა კავშირის საქმეთა დროებითი რწმუნებული ივანოვი და უაღრესად მკაცრი ტონით პროტესტი განუცხადა ლატვიაში ძალმომრეობის გამო. როგორც მინისტრმა აღნიშნა, ახლა საბჭოთა ხელმძღვანელის სიტყვებსა და საქმეებს შორის „საგანგაშო სხვაობაა“ დამოუკიდებლობის მოსურნე ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების მიმართ. როგორც ბი-ბი- სი ტელეკომპანია იტყობინება, მინისტრმა „ლატვიის ამბებში ბრალი უშუალოდ მოსკოვს დასდო“.

ორშაბათს თეთრ სასლში გამართულ ბრიფინგზე პრეზიდენტის წარმომადგენელმა პრესის საკითხებში მარლინ ფიცუოტერმა აღნიშნა, შეერთებული შტატები და მისი ნატოელი პარტნიორები განიხილავენ, თუ როგორი სანქციები დაადწესონ საბჭოთა კავშირის მიმართ ბალტიისპირეთში მომხდარი ამბების გამო. იგივე საკითხები განიხილებოდა ნიუ-იორკში დასრულებულ შეხვედრაზე, რომელშიც მონაწილეობდნენ შეურთებული შტატების, იაპონიის, გერმანიის, დიდი ბრიტანეთის, საფრანგეთის, კანადისა და იტალიის ცენტრალური ბანკების ხელმძღვანელები. შეხვედრის შემდეგ გამართულ პრესკონფერენციაზე შეერთებული შტატების ფინანსთა მინისტრმა ნიკოლას ბრეიდმა განაცხადა, რომ ჯერჯერობით საბანკო სფეროში ყოველგვარი კავშირი საბჭოებთან გაყინულიაო, და ეს მდგომარეობა გაგრძელდება, სანამ ჯეროვნად არ წარმოვიდგენთ ბალტიისპირეთში მომხდარი ამბების სურათსო.

კანადის პარლამენტში კამათი გაიმართა ლიტვაში მომხდარი სისხლისღვრის გამო. საბჭოთა „ჯარების მოქმედება დაგმო კანადის სამივე ყველაზე გავლენიანმა პარტიამ. დისკუსიის გახსნის წინ კანადის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ჯოზეფ კლარკმა დამსწრეთ გააცნო მთავრობის გადაწყვეტილება საბჭოთა კავშირისთვის 150 მილიონი დოლარის დახმარების შეწყვეტის შესახებ.

ბალტიისპირეთის მხარდაჭერის გარდა, მიღებულ ინფორმაციაში გვხვდება პრომოსკოვური ორიენტაციის ცნობებიც. კერძოდ, ვაშინგტონის მსოფლიო ეკონომიკის ინსტიტუტის მეცნიერი თანამშრომლის ჯონ უილიამსონის აზრით, ლატვას ხალხს, ტყისა და სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების გარდა არავითარი სხვა რესურსები არა აქვს. მოსახლეობის, რომლის რიცხვი 3 მილიონამდეა, ლატვა ჩამორჩება ბოსტონს. ზღვის სანაპირო ზოლი კი დაახლოებით 80 კილომეტრია. მოკლედ, დასკვნის უილიამსონი, სრული დამოუკიდებლობისა და სუპარატისტული არსებობის შემთხვევაში ლატვის ეკონომიკური მდგომარეობა სატირალი იქნებაო. გამოთქვა რა წუხილი ვილნიუსის ტრაგედიის გამო, მეცნიერმა დასძინა: „ვფიქრობ, ბალტიისპირელები ასე დაენებით რომ ითხოვენ დამოუკიდებლობას, მოუფიქრებლად იქცევიან. მე მაკვირვებს ის თავშეკავება, რომელსაც საბჭოები იჩენენ ამასთან დაკავშირებით“.

როგორც იტყვიან, ჯონ უილიამსონის შეხედულების კომენტარი მკითხველისთვის მიგვინდვია.

შვედეთის მთავრობამ მიიღო გადაწყვეტილება ლატვიაში გაგზავნოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს გენერალური მდივანი შორი ორი ქვეყნის თავრობათა პირდაპირი კონტაქტის დასამყარებლად. ეს სტოკჰოლმში გამართულ ბალტიისპირეთთან სოლიდარობის დემონსტრაციაზე გაანაცხადა შვედეთის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ანდერსონმა. მან დასძინა, რომ შვედეთი „ბალტიისპირეთის საკითხს“ დასვამს ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის თათბირის მონაწილე სახელმწიფოთა წარმომადგენლების შეხვედრაზე, რომელიც იანვრის დამლევს გაიმართება, ავრეთვე გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ადამიანის უფლებათა კომისიაში.

სენატის დაზვერვის კომისიის წევრი ო. ჰეტჩი „ნიუ-იორკ ტაიმსში“ წერს: „ლატვასა და ლატვიაში საბჭოების მიერ იარაღის გამოყენების შემდეგ, შეერთებულმა შტატებმა უნდა გაიუმჯობესოს ამერიკის შეერთებული შტატებისა და სსრ კავშირის განზრახული უმაღლესი დონის შეხვედრა, უარი თქვას საბჭოთა კავშირისათვის სოფლის მეურნეობის პროდუქციის შესასყიდად მილიარდი დოლარი კრედიტის მიცემაზე, ავრეთვე არ გაიუქმოს, როგორც დასახული იყო, ჯეკსონ-ვენიკის შესწორება. ადმინისტრაციამ ავრეთვე უნდა განამტკიცოს პირდაპირი ურთიერთობა საბჭოთა რესპუბლიკებთან, რომლებმაც ნამდვილი თავისუფალი არჩევნები გამართეს და მიიღეს შორს გამიზნული საბაზრო რეფორმების პროგრამები“.

პარიზის „ფიგარო“ ეხება ლიტვის დედაქალაქში მყოფი ისლანდიის საგარეო საქმეთა მინისტრის ჰანიბალსონის გამონათქვამს, რომელმაც განაცხადა: „13 იანვრის სისხლიანი კვირა საკვანძო, შემობრუნებითი მომენტია. ლიტვის ამბებმა მნიშვნელოვნად შეარყია საბჭოთა პრეზიდენტის რეპუტაცია. უიარაღო მოსახლეობის წინააღმდეგ ჯარის გამოყენება შეუწყნარებელია. უნდა შეგახსენოთ სსრ კავშირს პასუხისმგებლობა, რომელიც ეკისრება მის მიერ ხელმოწერილი ჰელსინკის შეთანხმების შესასრულებლად და როგორც ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის თათბირის მონაწილეს...

დღეს ერთი რამ არის ცხადი: დასავლეთი მეტად ვეღარ წარმართავს თავის საგარეო პოლიტიკას სსრ კავშირის მიმართ მხოლოდ საბჭოთა ხელმძღვანელის პიროვნებაზე დაყრდნობით.

ვინ არის ბარიკადების იქით?

ვილნიუსი, 22 იანვარი, (**საქინფორმის სპეც. კორ. თენგიზ ჩხეიძე**). აქ მოსული ცნობების თანახმად, ლატვიის მთავრობის მეთაურმა ივარს გოდმანისმა გმირები უწოდა ადამიანებს, რომლებმაც რიგაში დაიცვეს რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შენობა მილიციის განსაკუთრებული დანიშნულების რაზმის თავდასხმის დროს. ამ ამბებმა ცხადყო, აღნიშნა პრემიერ-მინისტრმა, რომ ეროვნების მიუხედავად ბარიკადების ერთ მხარეს არიან რესპუბლიკაში სიტუაციის მშვიდობიანი, დემოკრატიული განვითარებისათვის შებრძოლი ადამიანები, მეორე მხარეს — ძალები, რომლებიც ესწრაფვიან ვითარების დესტაბილიზაციას, ძალმომრეობის, საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის იმედით სულდგმულობენ.

როგორც მოსკოვიდან ჩამოსულმა რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა მინისტრმა ალოიზ ვაზნისმა თქვა, სსრ კავშირის შინაგან საქმეთა მინისტრმა ბორის ბუგომ განაცხადა, რომ ლატვიის შინაგან საქმეთა სამინისტროს შენობის შტურმი მილიციის განსაკუთრებული დანიშნულების რაზმის მებრძოლთა მიერ მისი ნებართვის გარეშე მოხდა, იგი გმობს ამას და მილიციის განსაკუთრებული დანიშნულების რაზმს უბრძანებს არ დატოვოს თავისი ბაზა, სანამ გამოძიება მიმდინარეობს.

მინისტრთა ერთობლივი განცხადება

ტალინი, 22 იანვარი. ტალინში ისლანდიისა და ესტონეთის საგარეო საქმეთა მინისტრების სამუშაო შეხვედრის დროს განხილეს რიგის ამბები და მკაცრად დაგმეს საბჭოთა სამხედრო ძალის გამოყენება ლატვიის რესპუბლიკის ხალხისა და მთავრობის წინააღმდეგ, რასაც მსხვერპლი მოჰყვა.

(ბალტია-საქინფორმი).

საზღვარგარეთ

ორი შეხედულება ომზე

როგორც ორშაბათს პენტაგონში გამართულ ბრიფინგზე განაცხადა ამერიკის შეერთებული შტატების თავდაცვის სამინისტროს ოპერატიული მართვის უფროსმა, გენერალ-ლეიტენანტმა თომას კელიმ, მრავალეროვანი ძალების სამხედრო-საჰაერო ძალებმა დღეისათვის განახორციელეს 8 ათასზე მეტი საბრძოლო გაფრენა და დაბომბეს და რაკეტები დაუშინეს სამიზნეებს ერაყსა და ქუვეითში. „ავიაციის მთავარი ამოცანაა მოსპოს ერაყის სარაკეტო კომპლექსები, — აღნიშნავს ეი-ბი-სი ტელეკომპანია. — მაგრამ მისი მოქმედება გაძნელა ხშირმა ღრუბლიანობამ. მფრინავებს უჭირდათ მობილური რაკეტგასაშვებები დანადგარების მოძებნა და მოსპობა, მაგრამ ამინდი ხელს არ უშლიდა სტაციონარული ობიექტების დაბომბვას“. როგორც პენტაგონში მიაჩნიათ, გამოდარება შესაძლებელს გახდის სრულად შეფასდეს მოკავშირეთა ავიაციის რეიდების ეფექტიანობა.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის შტაბ-ბინაში გრძელდებოდა კონსულტაციები, რათა გამოენახათ გადაწყვეტილება, რომელიც შეაჩერებდა სისხლისღვრას სპარსეთის ყურის რაიონში. მაგრამ ამერიკის შეერთებული შტატების წარმომადგენლებმა აღნიშნეს, რომ ლაპარაკიც კი ზედმეტია ცეცხლის შეწყვეტაზე, სანამ ერაყი არ დაიწყებს ჯარების გამოყვანას ქუვეითიდან.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის სტიქიურ უბედურებათა დროს დახმარების გაწევის კოორდინატორის სამმართველოს მონაცემებით, სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაცია ინტენსიურად ემზადება ერაყიდან და ქუვეითიდან მილიონ-ნახევარი ლტოლვილის მისაღებად.

საომარი ოპერაცია, რომელსაც მრავალეროვანი ძალები აწარმოებენ ერაყის წინააღმდეგ, „უნდა ითქვას, ახლა უკეთ ვითარდება, ვიდრე ვგვარაუდობდით“, — განაცხადა „ეროპა-1“ რადიოსადგურისათვის მიცემულ ინტერვიუში საფრანგეთის პრეზიდენტის სამხედრო შტაბის უფროსმა ადმირალმა �f ლანქსადმა.

ამ ოპერაციის პირველი ეტაპი, აღნიშნა მან, ითვალისწინებს ინტენსიურ საჰაეაციო თავდასხმებს ერაყის სამხედრო ობიექტებზე. „ეკა ლანქსადის შეფასებით, ეს ეტაპი „შედარებით ხანგრძლივი“ იქნება და „სულ ცოტა სამი კვირა“ დასჭირდება.

ეს საჰაეაციო თავდასხმები მიზნად ისახავს „ყველაფერი გაკეთდეს იმისათვის, რომ სახმელეთო ოპერაციები მინიმალურად შესაძლო დანაკარგებით დამთავრდეს, და იქნებ, საერთოდ ზედმეტიც გახდეს“, — დასძინა ეკა ლანქსადმა.

მრავალეროვანი ძალების ავიაციის მეშვეობით დაბომბვათა შედეგად ერაყის აეროდრომების, ასაფრენ-დასაჯდომი ზოლების „დიდი ნაწილი“ დაზიანდა, თქვა ადმირალმა. მაგრამ ეს არ ნიშნავს, თითქოს შეუძლებელი იყოს მათი აღდგენა. ამიტომ საჰაერო მოწინააღმდეგის აეროდრომების შემდგომი დაბომბვა, განაცხადა მან.

გამამარტა რა ერაყის ხელმძღვანელის სადამ ჰუსეინის მტკიცებანი, რომელმაც ქვეყის განაცხადა, ერაყმა „თავისი პოტენციალის მხოლოდ ნაწილი“ გამოიყენა და „საპასუხო დარტყმას“ ამზადებსო, ეკა ლანქსადმა გამოთქმა აზრი, რომ „ეს ძირითადად ბლეფია“.

ეკა ლანქსადი შეეხო იმას, შეძლებს თუ არა ერაყი აღეტურვოს „სკადსის“ რაკეტები ქიმიური ჭობინებით, და თქვა, ამ კითხვაზე ზუსტი პასუხი არა მაქვსო. მისი თქმით, ერაყში „ეწარდნენ მუშაობას“ ამ მიმართულებით, მაგრამ გარკვევით ვერ ვიტყვით, წავიდა თუ არა წინ ეს მუშაობა იმდენად შორს, რომ ვილაპარაკოთ მის დამთავრებაზე.

„ეს ძალიან ჰგავს სუეცის კრიზისს, როდესაც, საბჭოთა კავშირმა ამ რაიონში ომის დაწყებით ისარგებლა და უნგრეთს შეესია.

ეკა ლანქსადმა ასევე ინფორმაცია გვაცნო, ამერიკელ ჟურნალისტებს ბაღდადში ბაღდადის ბაზარზე ბომბი ასაფეთქებელ ადგილას ... ეს ... ეს ... ...

წარსულიდან მომავლისაკენ

მასალები საქართველოზე იტალიის არქივებში

რომში არსებობს სამი არქივი: იტალიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს, იტალიის ცენტრალური სახელმწიფო და იტალიის არმიის გენერალური შტაბის სამხედრო-ისტორიული არქივები. აქ თავმოყრილია იტალიის სახელმწიფოს საგარეო პოლიტიკის დოკუმენტები, მათ შორის ის დოკუმენტებიც, რომლებიც საქართველოს ეხება. აქედან ყველაზე საინტერესოა პირველი მსოფლიო ომისა და შემდგომი წლების, კერძოდ, საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკის არსებობის (1918-1921 წწ.) პერიოდის მასალები. მაშინ დამოუკიდებელ საქართველოს უშუალო ურთიერთობა ჰქონდა ევროპის სახელმწიფოებთან, განსაკუთრებით კი იტალიასთან.

ამ პერიოდის არქივები, დიდი ხანია გახსნილია ევროპის ყველა ქვეყანაში, მათ შორის, იტალიაშიც. არაერთხელ მქონია საშუალება, მეძიებინა ამ პერიოდის მასალებზე ევროპის სხვა ქვეყნების არქივებში, მაგრამ იტალია გამონაკლისი აღმოჩნდა. აქაურ არქივებში არ უშვებენ საბჭოთა კავშირის ისტორიკოსებს, ვინაიდან საბჭოთა კავშირის ამ პერიოდის არქივები დახურულია იტალიელი ისტორიკოსებისთვის.

1974 წლიდან მოყოლებული არაერთხელ ვცადე მემუშავა აღნიშნულ საცავებში, მაგრამ ამაოდ. 1989 წლის ოქტომბერ-დეკემბერში მეცნიერებათა აკადემიის ხაზით იტალიაში სამეცნიერო მივლინებაში ყოფნის დროს, კვლავ ვცადე ბედი და დიდი სიძნელეების გადალახვის შემდეგ საშუალება მომეცა მემუშავა პირველ ორ არქივში. სამხედრო-ისტორიულ არქივში მუშობის ნებართვაზე კატეგორიული უარი მითხრეს, ვინაიდან ასეთ არქივში საბჭოთა კავშირი ჩვენს ისტორიკოსებს არ უშვებსო.

რომიდან წამოსვლის წინ იტალიის არმიის გენერალურ შტაბში მივედი და შტაბის უფროსის სახელზე წერილი დავტოვე, სადაც აღვნიშნავდი, რომ 1918-1921 წწ. საქართველო იყო დამოუკიდებელი რესპუბლიკა და მას არავითარი კავშირი არ ჰქონდა მოსკოვთან. კავშირურთიერთობა თბილისსა და რომს შორის პირდაპირი გზით ხორციელდებოდა. ამიტომ იტალიის მხარეს არა აქვს მორალური უფლება არ დაუშვას საქართველოს წარმომადგენელი ამ არქივში საუბაროდ. მით უფრო, რომ ევროპას სხვა ქვეყნების (ასევე აშშ-ის) ამ პერიოდის არქივები უკვე შესწავლილი მქონდა, და დოკუმენტების გამოქვეყნებისათვის მხოლოდ იტალიის აღნიშნული არქივის მასალები მაკლდა.

რომიდან ჩემი წამოსვლის შემდეგ, მარშან 24 იანვარს განუხილავთ ჩემი წერილი და გენერალური შტაბის სამხედრო-ისტორიული არქივის უფროსის გენერალ პიერ ლუიჯი ბერტინარის ხელმოწერილი შემდეგი შინაარსის ბარათი მივიღე: „თქვენი სამეცნიერო კვლევისათვის საჭირო მასალებზე მუშაობის შესახებ იტალიის არმიის გენერალურ შტაბს თხოვნით, რომ მიმართეთ, გაცნობებთ, რომ აღნიშნულ არქივში თქვენი სამეცნიერო კვლევისათვის არსებული მასალები, თქვენს განკარგულებაშია...“.

მარშან ოქტომბერში, ერთი თვე ვიმყოფებოდი რომში მივლინებით და ვმუშაობდი ამ არქივში. გარდა იმისა, რომ წამოვიღე სინტეზური დოკუმენტები აღნიშნულ პერიოდზე, აღვწერე საქართველოს შესახებ არსებული მასალა და ამრიგად, დავამთავრე ევროპის ქვეყნების არქივებში დაცული იმ მასალების აღწერა, რომლებიც საქართველოს ეხება. ეს საშუალებას მოგვცემს მომავალში უფრო იოლად მივაკვლიოთ ამ დოკუმენტებს და შევეკვეთოთ ჩვენთვის საინტერესო მასალები.

1918-1921 წლებთან დაკავშირებული საბუთები განსაკუთრებით საინტერესოა ჩვენთვის, ვინაიდან ისინი ცხადად უჩვენებენ საქართველოს დამოუკიდებელი რესპუბლიკის მთავრობის საშინაო და საგარეო პოლიტიკას იმ მეტად რთულ პერიოდში, როდესაც ამ მთავრობას ნორმალური მუშაობის საშუალებას არ აძლევდნენ როგორც შინაგანი, ისე გარეშე მტრები. ამ დოკუმენტებიდან ასევე ნათლად ჩანს საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროსა და ქართველი დიპლომატების მოღვაწეობა, მათი განათლების მაღალი დონე. ეგ. გეგეჭკორი, ირ. წერეთელი, ნ. ჩხეიძე, ზ. ავალიშვილი და სხვ. იმ დროის ევროპის პოლიტიკური და დიპლომატიური მოღვაწეების დონეზე იდგნენ. მათი მეხედველობა და საუბრები ლოიდ ჯორჯთან, ჟორჟ კლემანსოსთან, ჩერჩილთან, კერზონთან და სხვ., დიდ წარმოდგენას უქმნიდნენ მათ თანამოსაუბრეებს საქართველოზე, მისი კულტურის დონეზე.

იტალიაში ჩემს მიერ მოპოვებული მასალების გამოქვეყნება ძალიან აინტერესებთ იტალიის საგარეო საქმეთა სამინისტროში და არმიის გენერალურ შტაბში. მათ მთხოვეს, ეს მასალები გამოქვეყნდეს ორ ენაზე — იტალიურად და ქართულად. ვნახოთ. ეს მომავლის საკითხია, მაგრამ ვიდრე ეს მასალები წიგნების სახით გამოქვეყნდებოდეს, შევეცდები ზოგიერთი საინტერესო დოკუმენტი ახლავე მივაწოდოთ მკითხველს აქაც და იტალიაშიც. ჩამოტანილი მასალებიდან, ამჯერად, მკითხველის ყურადღება მინდა შევაჩერო ოთხ საკითხზე: 1. იტალიის მისია ამიერკავკასიაში. 2. ინგლისელები საქართველოში და ბათუმის საკითხი. 3. დიპლომატიური ურთიერთობის დამყარება საქართველოსა და იტალიას შორის. 4. დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობის სამი წევრი.

იტალიის მისია ამიერკავკასიაში

ამიერკავკასიაში იტალიის სამხედრო მისიის მეთაურად დანიშნა იტალიის არმიის გენერალური შტაბის პოლკოვნიკი მელიკადე გაბა. იგი შემთხვევითი პიროვნება არ იყო. — 1894 წელს დაბელ შეხვდა იმ სამინისტროების თანამშრომლებს, რომლებიც დინტერესებული იყვნენ საკავკასიო-ეკონომიკური საკითხებით ამერიკავკასიაში. ამასთანავე, იგი გაეცნო სამხედრო-ეკონომიკურ და საგაჯრო ანგარიშებს, რომლებიც 20 ივლისს სპეციალურმა კურიერმა ჩაიტანა თბილისიდან რომში.

რამდენადაც ამ დროისათვის (1919 წლის 23 ივნისს) იტალიაში შეიქმნა ახალი — ნიტი-ტიტოს მთავრობა, რომელმაც უარი თქვა ამერიკავკასიაში იტალიის ჯარის გაგზავნაზე ინგლისის საოკუპაციო ჯარების შესაცვლელად, იტალიის სამხედრო მისიის ამოცანები ამერკავკასიაში რამდენადმე შეიცვალა. ახლა იგი უფრო სამოქალაქო იყო, ვიდრე სამხედრო.

1919 წლის 2 აგვისტოს პოლკოვნიკი გაბა თავისი მისიით გავიდა გემით ქალაქ ტარანტოდან საქართველოს მიმართულებით. ამერკავკასიაში გასაგზავნი მისიის შემადგენლობის შერჩევა მოხდა იმგვარად, რომ მასში იყო თითქმის ყველა სპეციალობის პიროვნება: სამხედრო, სამხედრო-საზღვაო, სამთო მრეწველობის, ხე-ტყის მეურნეობის, ვეტერობის, მეცნიერების, საგარეო საქმეთა სამინისტროს და სხვა.

იტალიის სამხედრო მისია ემორჩილებოდა უშუალოდ იტალიის საგარეო საქმეთა სამინისტროს, თუმცა ჯერ-ჯერობით მას იტალიის საამხედრო სამინისტრო ინახავდა, ხოლო როდესაც სამხედროები შეასრულებდნენ თავიანთ მისიას და იტალიაში დაბრუნდებოდნენ, მისია მთლიანად საგარეო საქმეთა სამინისტროს განკარგულებაში გადავიდოდა, სხვა მისია ჯერ-ჯერობით ამიერკავკასიაში არ იგზავნებოდა, ვინაიდან ამ მისიაში (დაახლოებით 60-მდე კაცი) ყველა დარგის სპეციალისტი იყო.

იტალიელთა ჩამოსვლისთანავე ამთავრა სამხედრო აკადემია ტორინონში, 1905 წელს — გენერალური შტაბის სამსახურის სკოლა, 1911-1915 წ.წ. მსახურობდა ერითრეაში (ეთიოპია) იტალიის არმიის ჯერ ბატალიონის უფროსად, ხოლო შემდეგ — კორპუსის შტაბის უფროსად. იქიდან დაბრუნებული, მონაწილეობდა პირველ მსოფლიო ომში ევროპაში, ხოლო 1919-1920 წწ. იყო ამიერკავკასიაში იტალიის სამხედრო მისიის უფროსი.

სათანადო კონსულტაციების მიღების შემდეგ, პოლკოვნიკმა გაბამ 1919 წლის ივნისში შეადგინა „ამიერკავკასიაში იტალიის მისიის მუშაობის გეგმა“ და 29 ივნისს სათანადო ინსტანციებს წარუდგინა. გეგმა საბოლოოდ მოიწონეს. 16 ივლისს პოლკოვნიკი გაბა იტალიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა ტიტონიმ მიიღო. ამის შემდეგ, მას ჩააბარეს სათანადო ინსტრუქციები და დირექტივები ამიერკავკასიაში მუშაობის შესახებ.

საქართველოში გამგზავრების წინ პოლკოვნიკი გაბა კიდევ ერთხელ შეხვდა ამ სამინისტროების თანამშრომლებს, რომლებიც დინტერესებული იყვნენ საკავკასო-ეკონომიკური საკითხებით ამერკავკასიაში. ამასთანავე, იგი გაეცნო სამხედრო-ეკონომიკურ და საგაჯრო ანგარიშებს, რომლებიც 20 ივლისს სპეციალურმა კურიერმა ჩაიტანა თბილისიდან რომში.

მისიის მიზანი იყო თვალყური ედევნებინა პოლიტიკური და სამხედრო ვითარებისთვის ამიერკავკასიაში და მის მეზობელ ქვეყნებში. დაეყარებინა გულითადი ურთიერთობა ადგილობრივ ხელისუფლებასთან. ხელი შეეწყო ურთიერთხელსაყრელ საგაჯრო, სამრეწველო და ფინანსური ურთიერთობების განვითარებისათვის იტალიასა და ამერკავკასიას შორის.

ამ მიზნების მისაღწევად პოლკოვნიკ გაბას აზრით, საჭირო იყო იტალიის დიპლომატიის აქტიურად ემოქმედა რომში და მით უფრო პარიზის კონფერენციაზე საქართველოსა და აზერბაიჯანის დამოუკიდებლობის დაუყოვნებლივ ცნობისათვის, ბათუმისა და ბათუმის ოლქის საქართველოსათვის გადაცემამდე, გენერალ დენიკინის მოხალისეთა არმიის მოქმედების საზღვრის საზღვრის (საქართველოსთან) დაუფარველად დასადგენად.

რაც შეეხებოდა იტალიას, პოლკოვნიკ გაბას მიაჩნდა: იტალიას უნდა გაეკონტროლებინა ბათუმის ნავსადგური და ამიერკავკასიის რკინიგზა, რასაც ახლა ინგლისი ახორციელებდა. ქართველების მიმართ, პოლკოვნიკი გაბა თავის მოვალეობად მიიჩნევდა: გავაცნოთ მათ თანამედროვე იტალიის ცხოვრება. მათივე თხოვნით მივიღოთ მონაწილეობა არბიტრის სახით ამიერკავკასიის ხალხთა შორის სადავო ტერიტორიული საკითხების მოგვარების საქმეში. შევთავაზოთ ადგილობრივ მთავრობებს, არსებული ეკონომიკური კრიზისიდან გამოსასვლელად ფულადი სესხები მათგან ნედლეულის მიღებისა და კონცესიების შექმნის გზით. იტალიიდან გამოიგზავნოს ტექნიკური, სამხედრო და სამოქალაქო მრჩეველები. მიგიღოთ იტალიის უმაღლეს სასწავლებლებში მათი ახალგაზრდები და სამეცნიერო დაწესებულებებში — მათი მეცნიერები; მივიღოთ რომში, რაც შეიძლება მალე, საქართველოსა და აზერბაიჯანის ოფიციალური წარმომადგენლები. ხელი შევუწყოთ საქართველოს მისიის მუშაობას რომში, რომელიც იქ მალე ჩავა. დადგინდეს საქართველოსა და იტალიას შორის პირდაპირი საზღვაო ხაზი. მოხდეს საფოსტო და სატელეგრაფო სამსახურის სისტემატიზაცია იტალიასა და ამიერკავკასიას შორის. განთავისუფლდეს ბათუმის ნავსადგური ინგლისელების კონტროლისაგან. გაფართოვდეს ფოთის ნავსადგური. ხელი შეეუწყოთ სამრეწველო საწარმოების აღდგენას და ახლების აგებას საქართველოში და სხვა.

იტალიის მისიის გეგმაში სამეცნიერო დარგში საქართველო-იტალიის ურთიერთობის განვითარებაც შედიოდა. 1919 წლის 28 აგვისტოს, იტალიის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილე კარლო სფორცა, იტალიის სახალხო განათლების მინისტრს ბასელის სწერდა, რომ იტალიის მხსნის შემდგენლობაში მყოფმა პროფესორმა ვ. ნოვარეზემ, დაამთავრა რა საქართველოში თავისი დავალება სამთო მრეწველობის დარგში, აუცილებლად მიაქცია ქართველების დამწერლობას, ხელოვნებას, საერთოდ იქ მეცნიერების განვითარებას და საინტერესო ცნობები ჩამოიტანა. „დარწმუნებული ვარ — წერდა კარლო სფორცა, — შესაძლებელი გახდება გადაიღახოს ენის ბარიერი, რისთვისაც საჭირო იქნება გაიგზავნოს ვინმე სპეციალისტი ან პირველ ხანებში დაინიშნოს თბილისში მცხოვრები იტალიელებიდან უნარიანი თარჯიმანი. ვიმედოვნებ, რომ დიდ სიძნელეს არ გამოიწვევს გაიგზავნოს საქართველოში წიგნები ბიბლიოთეკებისათვის და ასევე, პირველ რიგში, ინსტრუმენტები გეოდეზიის, ფიზიკის, ქიმიისა და სხვ. დარგებისათვის. წიგნები შეიძლება გაიგზავნოს საჩუქრად, ხოლო ინსტრუმენტები — ფასის გადახდით“.

იმავე წლის 30 აგვისტოს, პოლკოვნიკმა გაბამ თავის საგარეო საქმეთა მინისტრს გაუგზავნა პროფ. ვ. ნოვარეზეს მიერ შედგენილი ცნობა საქართველოს სამეცნიერო დაწესებულებების მდგომარეობის შესახებ. მასში ნათქვამია: „საქართველოს ახალი მთავრობა არსებობის პირველ დღიდან ცდილობს ყველა საშუალებით აამაღოს ხალხში ეროვნული გრძნობა, რაც ბიძგს მისცემს საერთო აღორძინებას და შეუძლია გადაარჩინოს ქვეყანა დაშლას და ანარქიას, რაც მას ემუქრება. ამ მთავრობის განზრახვაა გაუღვიძოს ერს კრძნობები თავისი უძველესი კულტურისადმი და გაათავისუფლოს იგი სრული შთანთქმის საშიშროებისაგან, რომლის წინაშე იგი რუსეთზე დამოკიდებულებამ დააყენა. დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობამ დიდი მუშაობა გაუწია ეროვნული კულტურის აღორძინებისათვის: დააარსა საქართველოს დედაქალაქში ქართული უნივერსიტეტი, ეროვნული თვალსაზრისით გადააკეთა და შეავსო სხვა სასწავლო და სამეცნიერო დაწესებულებები, რომლებიც შემორჩა წინა რეჟიმიდან.

უნივერსიტეტი. ამიერკავკასიაში არ არსებობდა სასწავლო უნივერსიტეტი. საქართველოს დედაქალაქში, თბილისში იყო მუზეუმები, ბიბლიოთეკები, სხვადასხვა სახის სამეცნიერო კოლექციები, სახელოსნო, ტექნიკური, კლასიკური და სხვა სახის სკოლები. ვისაც უნდოდა უმაღლესი განათლების მიღება რუსულ უნივერსიტეტში უნდა შესულიყო, რომელთა შორის ყველაზე ახლო ხარკოვის უნივერსიტეტი იყო. ამიტომ, აქ სპეციალისტების უმრავლესობას რუსული განათლება აქვს. გაცილებით ნაკლებია იმათი რიცხვი, ვისაც განათლება მიღებული აქვს საზღვარგარეთ, ძირითადად, გერმანიაში და ბელგიაში, ხოლო ზოგიერთს ავსტრიაში ან საფრანგეთში.

მაშინვე, როგორც კი საქართველოს დამოუკიდებლობა გამოცხადდა, მიიღეს გადაწყვეტილება თბილისში ქართული უნივერსიტეტის გახსნის შესახებ, მოთავსეს იგი თანამედროვე, ვრცელ შენობაში. პროფესორ-მასწავლებლთა ჯგუფი შედგა იმათგან, ვინც წინა რეჟიმის დროს სწავლობდა სხვა უნივერსიტეტში ან უმაღლეს სასწავლებელში. შეიქმნა მათემატიკის, აღმოსავლური ფილოლოგიის, ქიმიის, ფიზიკის და სამედიცინო ფაკულტეტები. თავიდანვე ვერ მოხერხდა ეფრიდიული ფაკულტეტის დაარსება. კლინიკებისათვის გათვალისწინებულია საავადმყოფოები. ზოგიერთი მათგანი კარგადაა მოწყობილი.

სურვილმა, ჰყავდეს თავისი პროფესორ-მასწავლებლობა, აიძულა მთავრობა, ეპოვა ისინი იმ ერთა შორის, რომლებიც სიმპათიით არიან განწყობილი საქართველოს მიმართ. ამ სტრიქონების ავტორმა ოფიციალური გზით მიიღო წინადადება იმის შესახებ, გაეგო იტალიაში ხომ არ არიან სხვადასხვა დარგის სპეციალისტები, რომელნიც თბილისში ჩასვლას და იქ უნივერსიტეტში მუშაობას ისურვებდნენ. ჯერჯერობით ჩემთვის გაუგებარია, თუ როგორ შეიძლება ეს მოგვარდეს. აქ არის ენის პრობლემა, რამდენადაც ქართულ ენას არავითარი გავრცელება არა აქვს უცხოეთში.

გერმანელი ოკუპანტების იქ ყოფნის დროს, თბილისის უნივერსიტეტში გაჩნდა ორენოვანი პროგრამა — ქართულ-გერმანული. ალბათ, საქართველოში მცხოვრები გერმანელნი გამოსაყენებლად იმ მიზნით, რომ შემდგომში ყველაფერი გერმანულ ყაიდაზე დაეყენებინათ. მაგრამ ომის შედეგებმა ეს პანგერმანული ოცნებები თან წაიღეს.

არც ფრანგულია დიდად გავრცელებული საქართველოში, ხოლო იტალიური უფრო ნაკლებად იცით. ამიტომ, როგორც ჩანს, ახლა ძნელია უნივერსიტეტში ამ ენებზე ლექციების ჩატარება. მაგრამ ამ ენების შესწავლა ქართველებისათვის ძნელი არ იქნება. ამას გაადვილებს ის ფაქტიც, რომ კლასიკური ტიპის სასწავლებლებში (გიმნაზიებში) ჯერ კიდევ ასწავლიან ლათინურს.

კიდევ უფრო სამწუხაროა უნივერსიტეტში სასწავლო მასალების სიმცირე. სასწავლო ლაბორატორიების და სასწავლო-ექსპერიმენტული კაბინეტების მოწყობილობა უმნიშვნელოა, ხოლო საგარეო ვაჭრობა ახლო ხარკოვის უნივერსიტეტი. ძნელია წარმოიდგინო, თუ როდის მოიხსნება ეს გასაჭირი.

აუცილებელია ზუსტი ინსტრუმენტები გეოდეზიის, ფიზიკის, ქიმიის ლაბორატორიებისათვის. მიკროსკოპები მედიცინისა და ბუნებისმეტყველების მეცნიერებისათვის და სხვ. ამ სტრიქონების ავტორს ხშირად ეკითხებოდნენ: შეიძლება თუ არა ყოველივე ეს მოინახოს იტალიაში? მე ვპასუხობდი, რომ მეცნიერების ეს დარგები საკმაოდ განვითარდა ომის ტროს და მის შემდეგ იტალიაში და იგი დღეს ზოგიერთ ხსენებულ დარგში გერმანიასაც კი უწევს კონკურენციას.

კავკასიის მუზეუმი. რუსეთის მმართველობისაგან მემკვიდრეობით მიღებულ დაწესებულებათა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია კავკასიის მუზეუმი, რომელიც ბუნებისმეტყველების ისტორიიდან, ეთნოლოგიიდან წინასისტორიული არქეოლოგიიდან. მოიცავს კოლექციებს. აქვეა აღმოსავლური კერამიკის საგნები, ბრინჯაო, ლითონი, ფოლკლორი და სხვ. მუზეუმი მოთავსებულია პატარა შენობაში. მაგრამ მიუხედავად ამისა, აქ ოქტორ ყიფიანის ხელმძღვანელობით რამდენიმე ქართველი მეცნიერი, ქალი და კაცი მუშაობს, რომლებმაც განათლება გერმანიასა და საფრანგეთში მიიღეს. მათ ჰყავთ გამოცდილი ტაქსიდერმისტი, რომელიც მეცნიერული და მხატვრული გემოვნებით, ამზადებს ცხოველების შესანიშნავ ფიტულებს.

მუზეუმის დიდებას მისი ჰერბარიუმი წარმოადგენს. მდიდარია ანტრაპოლოგიური და პალეონტოლოგიური კოლექციები. ისინი გამოხატავენ ევროპასა და აზიას შორის არსებულ წინანისტორიულ პერიოდს. განსაკუთრებით საჭირო არქეოლოგიისა და პალეონტოლოგიაში ქართველი მეცნიერების თანამშრომლობა დასავლეთევროპელ მეცნიერებთან. ახალგაზრდობას ამის დიდი სურვილი აქვს.

ბიბლიოთეკა. უნივერსიტეტთან შექმნილია ბიბლიოთეკა. გარდა ბიბლიოთეკის მიერ შეძენილი წიგნებისა, მას დიდი რაოდენობით აქვს კერძო პირების ნაჩუქარი წიგნები. წიგნები ძირითადად რუსულ ენაზეა. შემდეგ არის გერმანულ ენაზე, უფრო ნაკლებად ინგლისურ და ფრანგულ ენაზე. იტალიურ ენაზე კი მხოლოდ ერთი წიგნი აღმოჩნდა. ბიბლიოთეკა მდიდარია ხელნაწერებით ქართულ, სპარსულ, არაბულ, თურქულ და სხვა ენებზე.

ქართველების მიერ იტალიის გაცნობისა და იტალიის სახელისათვის კარგი იქნება, თუ იტალიიდან გაუგზავნეთ წიგნებს თბილისის უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკას, რომელსაც 30-40 ათასი ტომი აქვს.

ისტორიული და ხელოვნების მუზეუმი. ზემოხსენებული უნივერსიტეტის შენობაში მოთავსებულია საქართველოს ისტორიის მუზეუმი. მუზეუმის ერთ ნაწილში წარმოდგენილია დოკუმენტები, სხვადასხვა რელიქვიები, ქართველი ავტორების მხატვრული ნამუშევრები და სხვა. მეორე ნაწილი ატარებს უმთავრესად არქეოლოგიურ და ნუმიზმატიკურ ხასიათს. აქვეა წარმოდგენილი ქართული ეკლესიის ისტორია, ძველ ქართულ ენაზე დაწერილი საეკლესიო დოკუმენტები.

ამ სტრიქონების ავტორი იყო პირველი იტალიელი, რომელმაც საკუთარი თვალით იხილა ყოველივე ეს და რომელიც მეტად გულთბილად და გულითადად მიიღეს. არქეოლოგიის განყოფილებაში, ჟურნალში, სადაც ზდება მნახველთა შთაბეჭდილებების ჩაწერა, მას დაუთმეს ცალკე გვერდი, რათა იქ ჩაწერილიყო ამ. პირველი იტალიელის სახელი, პატივსაცემად დიდი სახელებისა — იტალიისა და რომისა, რომლებსაც აქ იცნობენ“.

1919 წლის 12 ნოემბრის წერილში პოლკოვნიკი გაბა ეხება ფოთის ნავსადგურის მდგომარეობას. წერილში მოთხრობილია ფოთის ნავსადგურის მშენებლობის მთელი ისტორია. შემდეგ იგი ეხება ამ ნავსადგურის მომავალს და წერს: „ფოთის ნავსადგური შეიძლებოდა ყოფილიყო ბუნებრივი გადასაზიდი პუნქტი შავ და კასპიის ზღვებს შორის, ვინაიდან ფოთი-ბაკოს სატრანზიტო გზა 39 კმ-ით მოკლეა, ვიდრე ბათუმი-ბაკოს რკინიგზა...

პოლიტიკური პირობები ამკვიდებ ისეთია, რომ მოითხოვენ ბათუმის ნავსადგურის სტაბილიზებას, როგორსაც ინგლისელები მართავენ. ამასთანავე, მიუთითებენ, რომ ფოთის ნავსადგური უნდა გახდეს ისეთი მომქმედი, რომელსაც შეუძლია შესანიშნავად შეცვალოს ბათუმის ნავსადგური, ნავთობის გატანის გარდა.

ინგლისის კომპანიების მიერ ბათუმის ფცირერიცხოვანი საწყობების თითქმის მთლიანად დაკავება, ხელს უშლის ჩვენს კომერსანტებს საიმედოდ და დროულად მოათავსონ საწყობებში საქონელი ჩამოსვლის თუ წასვლის დროს, ხოლო უფრო მნიშვნელოვანი საქონლისათვის საჭირო იქნება მეტი ადგილი.

თუ საქონელი ბათუმის გვერდის ავლით შემოვა ფოთში, ეს ძლიერ შეამცირებს გადასახადს, რომელსაც საქართველო აღებენს. გარდა ამისა, იმისათვის, რომ გაზარდოს მოძრაობა თავისი ეროვნული ნავსადგურის გავლით, მზად იქნება წვავდეს დათმობაზე საბაჟო გადასახადისა და საქონლის ფასის საქმეში.

ამიერკავკასიაში მოწონებით ეკიდებიან იტალიის ახალი სავაჭრო ხაზის მოწყობის იდეას—ტრიესტი-ბრინდიზი-კოსპოლი-ოდესა-ნოვოროსისკი-ფოთი-ბათუმი და „უკან“. მაგრამ ამისათვის, პოლკოვნიკ გაბას აზრით, საჭირო იყო ფოთის ნავსადგურის წესასვლელის გაღრმავება, რომლის შემდეგ მას შეეძლო მიეღო ნებისმიერი წყალწყვილი გემი.

ილია ტაბაღუა
(გაგრძელება იქნება)

სახალხო დეპუტატის ვალერიან ადვაძის სიტყვა

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს მეოთხე სესიაზე 1991 წლის 15 იანვარს

პატივცემული დეპუტატებო! წინამორბედი ემოციური გამოსვლების შემდეგ ჩემთვის ძნელია ლაპარაკი. მართალია, ემოციების გარეშე არ არსებობს საღი აზრი და საერთოდ ინტელექტი, მაგრამ ჩვენ, დეპუტატებს უნდა გვქონდეს ცივი გონება, ყველაფრზე უნდა ვიმსჯელოთ ფხიზლად, გაბრუნებულად, არ უნდა ავყვეთ ემოციებს.

მე ვეუბნები ჩემს კოლეგა დეპუტატებს (მალე ორი წელი გახდება, რაც ამის შესახებ მაქვს საუბარი), რომ რესპუბლიკებში და თვით რესპუბლიკებს შორისაც ერთიმეორის ურთიერთობებში აღმოცენებული კონფლიქტების განხილვას, აქ ცენტრში შეიტანენ და მოაქცევ. ვაფორიაქებთ ხალხს, ვიჩენენ, რომ ჩვენ თითქოს მათ ინტერესებს ვიცავთ, ფაქტობრივად კი უაზრობასთან გვაქვს საქმე.

ჩვენ აქ როგორი დადგენილებაც არ უნდა მივიღოთ 25 და თუნდაც 50 პუნქტისაგან შემდგარი, იგი ვერ გვიშველის. ასევე საქმეს ვერ უშველის არმიაც, რამდენი დივიზიაც არ უნდა შევიყვანოთ. მუდმივად ხომ არმიასთან არ ვიცხოვრებთ და სადამდე ვიცხოვრებთ მისი მეშვეობით „დამყარებული“ მშვიდობის პირობებში?

ერთადერთი გამოსავალია ის, რომ თვით ხალხებმა ნახონ საერთო ენა ერთმანეთთან. აქედან, ცენტრიდან კი არ უნდა ვილაპარაკოთ ისეთ რამეზე, რაც აღვივებს ენეებს, მით უფრო სიცრუე.

ამბობენ 14-ჯერ ნათქვამი სიცრუე უფრო სარწმუნო ხასიათს იღებს და დაუჯერებენ, ვიდრე ერთხელ ნათქვამ სიმართლესო. ასეთი რამ ხდება ახლა. აი აქ ლაპარაკობდნენ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ჯარებზე, მის შტაბზე ცხინვალში. რას აკეთებს იქ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ჯარებია.

გეტყვით. ისინი ოსი შეიარაღებული ექსტრემისტების განიარაღებისათვის არიან იქ. დეპუტატმა ბოიკომ კი ამის შესახებ არაფერი თქვა. მას თუნდაც დღეანდელი „კომსომოლსკაია პრავდა“ რომ წაიკითხა, გაიგებდა: ოსმა ექსტრემისტებმა რაკეტაც კი ესროლეს საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს შტაბს. საიდან აქვთ მათ რაკეტა? რატომ არ დაინტერესდა იგი ამით?

თუ მოვიყვანთ რეალურ ციფრებს, ირკვევა, რომ იქ კონფლიქტის პროცესში დაიღუპა 4 ოსი (ეს ნათქვამია აქ გავრცელებულ ცნობაში) და 8 ქართველი მილიციონერი (რაზეც არაფერია ნათქვამი აღნიშნულ ცნობაში). რატომ?

ახლა თუ ვილაპარაკებთ ლტოლვილებზე, საკუთარი მიწა-წყლიდან გამოქცეულ ქართველებზე, რომლებმაც თავი შეაფარეს ქარელს, გორს, თბილისს!

ხედავთ, სად მივედით? მოდით, ბოლოს და ბოლოს გავერკვეთ ამ პრობლემის არსში. რაშია მისი არსი?

საქართველოში ცხოვრობს 100 ათასი ბერძენი, 308 ათასი აზერბაიჯანელი, 341 ათასი რუსი, 437 ათასი სომეხი. მათ არ აქვთ ავტონომიები, მაგრამ მათ ინტერესებს არავინ ლახავს, მათ არავითარი პრეტენზია არ აქვთ ქართველების მიმართ. არც ქართველები ვემდურიან. რატომ? იმიტომ, რომ არც რუსი, არც სომეხი, არც აზერბაიჯანელი არ ამბობს, რომ ისინი თავიანთ მიწაზე ცხოვრობენ, მით უფრო არ აცხადებენ, რომ უნდათ შეერთება თავიანთ სამშობლოსთან. ბერძნები არ აცხადებენ, რომ მიწა, რომელზედაც ისინი ცხოვრობენ, მათია და უნდათ შეუერთდნენ საბერძნეთს.

საქართველოში 165 ათასი ოსი ცხოვრობს, მათგან 65 ათასი ყოფილი სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის ტერიტორიაზე, 100 ათასი კი მის ფარგლებს გარეთ. ამ უკანასკნელთ არავითარი პრეტენზია არ აქვთ ქართველი ხალხის მიმართ. პრეტენზიები დაიწყო ყოფილი ოლქიდან. მისმა ამბიციურმა ხელმძღვანელობამ მოიინდომა საქართველოსაგან ოლქის გამოყოფა, ქართული მიწების წართმევა თავიანთი სამშობლოს — ჩრდილოეთ ოსეთისადმი — მათი შეერთების მიზნით.

აი, საიდან დაიწყო ყველაფერი, თორემ არც მათ მიმართ გვქონია რაიმე პრეტენზია. ცხოვრობთ ქართულ მიწაზე? იცხოვრე, ღმერთმა კარგად გამოყოფოს, ვინ გიშლის? წართმევას ნუ მოინდომებ!

მე მაინც მგონია, რომ აქ ჩვენ ამ საკითხს ვერ გადავწყვეტთ. მე მომაჩნდა და ახლაც მიმაჩნია, რომ ქართველებმა და ოსებმა თვით უნდა გამოვნახოთ საერთო ენა და ეს არ უნდა იყოს პრობლემა, რადგან ქართველ და ოს მუშას, ქართველ და ოს გლეხს, ქართველ და ოს ინტელიგენტს შორის არავითარი მტრობა არ ყოფილა და არ არის. ჩვენ თვით გამოვნახავთ საერთო ენასა და დავამყარებთ მშვიდობას ჩვენს მიწაწყალზე.

გმადლობთ ყურადღებისათვის.

წერილები რედაქციას

საქართველოს ეროვნულ-ქრისტიანული პარტიისა და საქართველოს ახალგაზრდობის ქრისტიანულ-დემოკრატიული კავშირის ერთობლივი განცხადება

იმის გამო, რომ საქართველოს ეროვნულ-ქრისტიანული პარტია და საქართველოს ახალგაზრდობის ქრისტიანულ-დემოკრატიული კავშირი ემყარებიან ერთ ქრისტიანულ-დემოკრატიულ იდეოლოგიას, ახლოს დგანან ერთმანეთთან თავიანთი სტრუქტურებით, ვეთანხმებით ერთმანეთის პოლიტიკურ ზაზს, ვაცხადებთ, რომ ეს ორი ორგანიზაცია ურთიერთთან უფრო მჭიდრო კავშირურთიერთობის დამყარების მიზნით ქმნის ერთიან ქრისტიანულ-დემოკრატიულ ალიანსს ფედერალიზმის პრინციპზე დაყრდნობით, იცავს რა თითოეული ორგანიზაციის დამოუკიდებლობას, ემყარება რა თანასწორუფლებიანი თანამშრომლობის პრინციპს.

ჩვენ, ქრისტიანულ-დემოკრატიულ ალიანსში შემავალი პოლიტიკური ორგანიზაციები ახალ ეროვნულ პარლამენტთან ერთად ვიბრძოლებთ ქართველი ერის საჭირბოროტო საკითხების დადებითად გადაჭრისათვის, ამასთანავე მასებში ქრისტიანულ-დემოკრატიული იდეების პოპულარიზაციისთვის.

ღმერთი იყოს ჩვენი მფარველი საქართველოს დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლის საქმეში!

საქართველოს ეროვნულ-ქრისტიანული პარტიის სახელით: ემზარ გოგუაძე, მამუკა ნებიერიძე, გიული ჯანელიძე, არჩილ აბესაძე

საქართველოს ახალგაზრდობის ქრისტიანულ-დემოკრატიული კავშირის სახელით: ალექსანდრე ბრეგაძე, ლაშა ბრეგაძე, ცოტნე ბაკურია, ვანო მელხი, ვანო ჯაგოდნიშვილი, ნიკა ბრეგაძე

დრო არ ითმენს!

დანაშაულის ზრდა ყოველთვის თან ახლავს წარმომშობ პირობებს. ეს უდავოა, მაგრამ იმის, რაც დღეს ჩვენთან ხდება, არანაირი ახსნა არა აქვს. სატანა ზეიმობს ქართულ მიწაზე. თითქოს გამოჩნდა თავისუფლების ჭიშკარი და სწორედ მაშინ „მოვაზერხეთ“ სინაკვდილოდ გავიმეტოთ მეგობარი, თანატოლი, ვძარცვოთ ერთმანეთი, გავიტაცოთ პატარა ბავშვი, სულში ჩავიფურთხოთ კაცობას, სიბრალულს. თითქოს არ გვეყოფოდა (აუტანლად სამარცხვინო, ჩამოურეცხავი ლაქა —) ოსმალოთა გემებზე ატირებული გაყიდული გოგო-ბიჭები.

ამ წერილს ერთ-ერთმა

ვინ ვინ არის

მიხეილ გორბაჩოვი — აღზევება და დაცემა

შტრიხები პოლიტიკური პორტრეტისათვის

გორბაჩოვი.
მიხეილ გორბაჩოვი.
მიხეიო სერგის ძე გორბაჩოვი.
პრეზიდენტი გორბაჩოვი.

ასე მოიხსენიება საბჭოთა კავშირის პრეზიდენტი მსოფლიოს პრესაში, რადიოსა თუ ტელევიზიაში.

ალბ, სადაც კი ტელევიზია მუშაობს, ყველას მეხსიერებაში ჩაიბეჭდა მისი სიმამაცისა სახე, თხელი, ნერვიული ტუჩები, შეწითლებული შუბლი, ერთის შეხედვით, ლაპარაკის თითქოს შშვიდი მანერა, მაგრამ ანერვიულებისას სათვალის მინებს მიღმა სიმრავლით აელვარებული თვალები.

საოცარია მისი ბედი. საოცარია მისი კარიერის გზები. კიდევ უფრო საოცარია მისი პიროვნება.

მიხეილ გორბაჩოვი ამჟამად უპოპულარესი კაცია მსოფლიოში. ამის მოწმენი ჩვენ არაერთხელ ვყოფილვართ ტელევიზიის ეკრანის შემწეობით. გვახსოვს, როგორი აღტაცებული მსოფლიოს ხალხებმა, ლამის ბღავილით ხვდებოდა მას ხალხი გერმანიისა თუ იტალიაში, საფრანგეთსა თუ სხვა ქვეყნებში.

ყოველი მეორე ფრანგი თვლის, რომ გორბაჩოვი არის ოთხმოცდაანი წლების ყველაზე მნიშვნელოვანი ფიგურა. გავითვალისწინოთ ისიც, რომ ამ პერიოდში მოღვაწეობდნენ თეტჩერი და რეიგანი.

ვის თვლიან ფრანგები ამავე პერიოდის სხვა მნიშვნელოვან პიროვნებებად? მეორე ადგილზეა რომის პაპი იოანე-პავლე II, მეოთხეზე — ვალენსა, მეექვსე ადგილზე — ანდერეი სახაროვი.

უცაბური კია გორბაჩოვის პოპულარობა. რატომ მიიჩნიეს იგი ოთხმოციანი წლების პირველ ფიგურად? იქნებ „პერესტროიკისათვის?" არავითარ შემთხვევაში! თვით „პერესტროიკას", მის მნიშვნელობას საფრანგეთში ხმა მიესცა მხოლოდ ორმა პროცენტმა!

სამართლიანია თუ არა ოქტობელთა ასეთი შეფასება? ბერლინის კედლის დანგრევა საფრანგეთის საზოგადოებრიობის 59 პროცენტს მიაჩნია ბოლო ათწლეულის ყველაზე დიდ მოვლენად, ჩაუშესკიანი დიქტატურის დამხობა კი — მოსახლეობის 33 პროცენტს. ამას დაუმატოთ ავღანეთიდან ჯარების გამოყვანა, სოციალისტური ქვეყნების განთავისუფლება, ასე თუ ისე, საბჭოთა კავშირში დემოკრატიზაციის პროცესი, მრავალპარტიულობა, სიტყვის თავისუფლება! — განა არ ქმარა ერთი კაცისათვის ექვსი წლის მანძილზე?

ზოგს მიაჩნია, რომ ის, რაც მოხდა საბჭოთა კავშირში და, აქედან გამომდინარე, საბჭოთა კავშირთან უშუალოდ და მეჩიდროდ დაკავშირებულ ქვეყნებში, დროის, ეპოქისმიერი მოვლენაა, რომ ეს ყველაფერი დრომ, საერთაშორისო პოლიტიკურმა კლიმატმა, საერთაშორისო სამართლის ნორმების განმტკიცებამ, კაცობრიობის ზნეობის მაღალ საფეხურზე ასვლამ მოიტანა.

ვერ დავეთანხმები ამ მოსაზრებათა ავტორებს, თუმცა, ნაწილობრივ, ისინი მართლნიც არიან. რასაკვირველია, პოლიტიკური ვნებათაღელვანი თუ ეკონომიკური ცხოვრება, რომელიც საბჭოეთის ირგვლივ დუღს, ბუნებრივ ზეგავლენას ახდენს სსრკ-ში მიმდინარე პროცესებზე. მაგრამ ეს გავლენები არ უნდა მიეჩიჩოთ გადამწყვეტად, მთი ზეგავლენის სფერო დიდია, მაგრამ კრა არსებითი. ყოველ შემთხვევაში, გარკვეული წლების მანძილზე მაინც.

ერთი წუთით წარმოვიდგინოთ, რომ საბჭოთა იმპერიის ტახტის მეორე პრეტენდენტს, ლენინგრადის საოლქო კომიტეტის მდივანს რომანოვს გიემარჯვნა. რა მოხდებოდა მაშინ? ვფიქრობ, არაა ძნელი წარმოსადგენი: შეიკვრებოდა ძლიერი ტანდემი — რომანოვი-ლიგაჩოვი, რომელიც უკან, უარესისაკენ დაიბრუნებდა საბჭოთა ქვეყანაში ისედაც მოღიოდეს ლიბერალიზმს. შეიძლება ვინმე შემომგვდავოს, გორბაჩოვმი იმიტომ აჯობა რომანოვს, რომ ეს პოლიტიკური სიტუაციით და მსოფლიოში ფრესტიჟეობით მიმდინარე პროცესებით იყო განპირობებული. ვერ დავეთანხმებით ჩვენს მოწინააღმდეგეს. გორბაჩოვს გამბრჯვების არავითარი კავშირი არ ჰქონია მსოფლიოში მიმდინარე მოვლენებთან, მან, უბრალოდ, მეტი პოლიტიკური ალღო გამოიჩინა კრემლის მესვეურთა შინაოში. რაც არ უნდა იყოს, იგი რომანოვისაგან განსხვავებით გამუდმებით მოსკოვში ტრიალებდა.

ჯერ კიდევ ჩერნენკოს შეფობის დროს, გორბაჩოვის გამბრჯვება რაისა მაქსიმოვნის საქციელში; იგრძნობოდა. მომაღალმა პირველმა ლედიმ, ინგლისის პრემიერ-მინისტრის საყურეები რომ მოეწონა, არც თუ მთლად ტაქტიკად ჰკითხა თეტჩერს, „ეგ საყურეები სად შეიძინეთო. რაისა ოქსფორდ სტრიტის საუკეთესო მაღაზიებში მხოლოდ „ამერიკელ ექსპრეს ბენკ"-ის ჩეკებით ვეჯრობდა, თუმცა მაშინ მიხეილ გორბაჩოვის რაიმე ჰონორარზე ლაპარაკიც კი ზედმეტი იყო.

მიხეილ გორბაჩოვმა ტახტზე ასვლისთანავე მოიპოვა ხალხის სიმპათია. რამ განაპირობა პირველი დღეებიდანვე მისი წარმატება?

უპირველეს ყოვლისა, კრემლში ბოლო მოეღო გაზით მუცელდაბერილი მიხრწნილი მოხუცების მბრძანებლობას. ყველას მშვენივრად გახსოვთ ყბაჩამოვარდნილი, გამოთოაყვანებული ბრეჟნეკი. როიალი ლაპარაკობდა, ისეთი შთაბეჭდილება მრჩებოდა, რომ ის იყო მოსამართი რობოტი, რომელსაც ზურგში ლითონის დიდი გასაღები ჰქონდა მორგებული. ლაპარაკის დროს, დასაწყისში, კიდევ ეტყობოდა სიცოცხლე, ხანდახან თითქოს თვალში სხივიც ჩაუდგებოდა, მერე კი, თითქოს ორგანიზმში ზამბარა მოშვაო, ნელ-ნელა ჩაქრებოდა, ჩიფერფლებოდა, საჭირო ხდებოდა, ვიღაცის მარჯვე და უჩინარ ხელში ჩასვლის შემდეგ, როცა იგი აუდიტორიის წინაშე ყოველგვარი დაწერილი მოხსენებისა და ჩანიშნული თეზისების გარეშე გამოვიდა.

ხუმრობა საქმეა, ლაპარაკი შესძლებიაო! — იძახდა გოცებული ხალხი.

განა ტრაგედია არაა, მთელს ქვეყანას გაუკვირდეს, ამოდენა სახელმწიფო ლოდერს ორი სიტყვის ერთმანეთზე გადაბმა რომ შეეძლოს?!

მალე ხალხს ინდები გაუცრუვდა. გორბაჩოვის სიტყვები ერთფეროვანი და მოსაწყენი ეჩვენა. ხოლო მისი გამორჩეული თვისება, ანთვანი მცველებით გარშემორტყმული ხალხს ეუჩებში ელაპარაკოს, ძალზე მოსაწყენი და ფორმალური გამოღიზიანებელი გახდა.

აი, უკვე ამდენი წელია, თითქმის ყოველდღიურად ვისმენთ მის მოხსენებებს, ზეპირ გამოსვლებს, დიალოგებს... ამ სიტყვათა კორიანტელში გორბაჩოვს არ წამოსცდენია არც ერთი ისეთი ფრთიანი ფრაზა, საინტერესო დებულება ან მახვილგონივრული ხუმრობა, მისი დამახსოვრებისა და სადმე გამმეორების სურვილი რომ გამჩენოდა. გორბაჩოვი საკმაოდ ფიცხი გახლავთ. გავიხსენოთ, როგორ განერვიულდა იგი რეიკიავიკში რეიგანთან მოლაპარაკების დროს. ასევე ვერ შეიკავა თავი საფრანგეთში პირველი ჩასვლისას. მისი გაფიცხების გამო მიტერანს ბაგეზე რამდენჯერმე გამოეხატა ირონიული ღიმილი. ხოლო როცა ჰანელდიელმა ჟურნალისტმა ჰკითხა, მაინც რამდენი რაკეტა დარჩება ევროპის სოციალისტური ქვეყნების ტერიტორიაზეო, გაღიზიანებულმა გორბაჩოვმი უპასუხა, ყოველ შემთხვევაში იმდენი, ჰოლანდიას რომ ეყოფოო.

დამეთანხმებით, ასეთი პასუხი ვერ „დაამშვენებს" თვით სადამ ჰუსეინსაც კი.

გორბაჩოვი თანდათან გამოიწვრთო, ისწავლა ნერვების მოთოკვა. ახლა იგი მაშინაც ინარჩუნებს მოთმინებას, როცა დეპუტატები აშკარად და ხშირად უსამართლოდაც კი ლანძღავენ.

გორბაჩოვს თურმე არ ჰქონია შემუშავებული ყოველდღიური რეჟიმი. იგი ამბობს, „ბოლო პერიოდში ჩემი რეჟიმი ასეთია — არავითარი რეჟიმი". ეს ხომ არ მოწმობს, რომ პრეზიდენტი იმპულსური, ემოციური პიროვნებაა? მაშინ პრეზიდენტის იმპულსურობა უნდა ეტყობოდეს კიდეც მის მიერ გატარებულ ღონისძიებებს. სამწუხაროდ, ეს ნამდვილად ასეა. ბევრ მის ნაბიჯს, ბრძანებას თუ გამოსვლას გაუანალიზებლობის, დაუფიქრებლობის კვალი ამჩნევია.

მოკრძალებულია თუ არა ქვეყნის პრეზიდენტი? გავიხსენოთ, რომ იგი ერთადერთია ძველ ევროპელთა შორის, რომელიც არ არის სოციალისტური შრომის გმირი. არც დამადების 60 წლისთავზე, როცა იგი უკვე გენერალური მდივანი, რომ მის დამეწყინოს სახეს კვლავ სიცოცხლის ნიშანწყალი დაბრუნებოდა.

ბრეჟნევი ანდროპოვმა შეცვალა. სიჭაბუკეში პოეტობით გატაცებულმა სუკ-ის შეფმა თითქოს ერთგვარად გამოაცოცხლა ქვეყანა, მაგრამ ეს გამოცოცხლებაც ისევე ხანმოკლე აღმოჩნდა, როგორც თვით ანდროპოვის სიცოცხლე. მანაც ხომ უკანასკნელი თვეები სამედიცინო მანქანებთან ჩართულ-დამონტაჟებულმა ჩაათავა.

ანდროპოვი ნახევრად მიცვალებულმა ჩერნენკომ შეცვალა. კაცმა რომ თქვას, ანდროპოვი რომ კრემლის კედელში ჩაამონტაჟეს, იმ გასვენებიდან აღარც ჩერნენკო იყო უკან დასაბრუნებელი, მაგრამ ვინ იყო პატრონი!

საიმპერიო კარის მეორე ეშელონზე, რომელსაც ჰელშე ედგა სათავეში, უკვე აღარაფერს ვამბობთ, მსოფლიოს საზოგადოების დამცინავი ღიმილისაგან რომ თავი დაეცვათ, კრემლენკომ თავის დროზე დებულებაც კი შემოგვთავაზა, ახლა საბჭოთა კავშირში 70 წელი საშუალო ასაკად ითვლებაო.

ერთი სიტყვით, ასე იყო თუ ისე, ტახტზე ჩვენი მოდუნებული გონებისათვის უჩვეულოდ ახალგაზრდა კაცი ავიდა. ბუნებრივია, მათ ფონზე წარმატების მიღწევა იოლი იყო. მისმა პოპულარობამ კიდევ უფრო მოიმატა ლენინგრადში ჩასვლის შემდეგ, როცა იგი აუდიტორიის წინაშე ყოველგვარი დაწერილი მოხსენებისა და ჩანიშნული თეზისების გარეშე გამოვიდა.

ხუმრობა საქმეა, ლაპარაკი შესძლებიაო! — იძახდა გოცებული ხალხი.

ეს ტრაგედია არაა, მთელს ქვეყანას გაუკვირდეს, ამოდენა სახელმწიფო ლოდერს ორი სიტყვის ერთმანეთზე გადაბმა რომ შეეძლოს?!

მალე ხალხს ინდები გაუცრუვდა. გორბაჩოვის სიტყვები ერთფეროვანი და მოსაწყენი ეჩვენა. ხოლო მისი გამორჩეული თვისება, ანთვანი მცველებით გარშემორტყმულ ხალხს ეუჩებში ელაპარაკოს, ძალზე მოსაწყენი და ფორმალური გამოღიზიანებელი გახდა.

აი, უკვე ამდენი წელია, თითქმის ყოველდღიურად ვისმენთ მის მოხსენებებს, ზეპირ გამოსვლებს, დიალოგებს... ამ სიტყვათა კორიანტელში ჩასვლის შემდეგ, როცა იგი აუდიტორიის წინაშე ყოველგვარი დაწერილი მოხსენებისა და ჩანიშნული თეზისების გარეშე გამოვიდა.

ხუმრობა საქმეა, ლაპარაკი შესძლებიაო! — იძახდა გოცებული ხალხი.

ეს ტრაგედია არაა, მთელს ქვეყანას გაუკვირდეს, ამოდენა სახელმწიფო ლოდერს ორი სიტყვის ერთმანეთზე გადაბმა რომ შეეძლოს?!

ეს ტრაგედია ეროვნული ტრაგედიაა. ეროვნული ტრაგედია ეროვნული ტრაგიკომედიაა. ეროვნული ტრაგიკომედია ეროვნული ტრაგიფარსია. ეროვნული ტრაგიფარსი

(დასასრული)

საერთოდ რომ არაფერი ვთქვათ სოციალისტურ ქვეყნებზე. საბჭოთა-ნიეროდ, ამ ქვეყნებმა უკვე უშველეს თავს.

ჩვენ რაღას ველოდით ამ ოცდაჩვიდმეტი წლის მანძილზე? რატომ არ გავაანალიზეთ, რატომ ჩამორჩა ასე მსოფლიო პროგრესს სოციალისტური ქვეყნები? ხომ აჯობებდა, სტალინის 37-წლიანი ლაშქრობა-გინების ნაცვლად მხოლოდ ერთხელ გამოეტანათ მისთვის ისტორიული განაჩენი და შემდგომ წლებში კი მისი შეცდომების გათვალისწინებით- შეეცვალათ ქვეყნის პოლიტიკური ცხოვრება და ეკონომიკა?

მაგრამ არა, არც ერთმა ხელმძღვანელმა აუტკივარი თავი არ აიტკივა.

არ აიტკივა და ქვეყანაც კატასტროფის წინაშე დადგა. მხოლოდ რამდენიმე მონაცემს მოვიყვან. თანაც ძველ, 1984 წლის მონაცემებს:

საბჭოთა კავშირში ყოველ ათას მეხვორებზე 69 ავტომობილი მოდის, ამერიკის შეერთებულ შტატებში — 700, კანადაში — 574; შესაბამისად ფერადი ტელევიზორი — 296, ამერიკაში — 798, იაპონიაში — 580; ტელეფონის აპარატები — 98, შვეიცარიაში— 890, შეერთებულ შტატებში — 760.

ამავე პერიოდში, ჰოლანდიაში ერთ ჰექტარ მიწაზე ჰოლანდიელები იღებდნენ 65,5 ცენტნერ მარცვლეულს, ინგლისში — 58,1, იაპონიაში — 55,8, საფრანგეთში — 55,5, ხოლო საბჭოთა კავშირში — 15,6 ცენტნერს!

ციფრებით არ გადაგღლით. თანაც კვლავ ხაზს ვუსვამთ, რომ ეს მონაცემები დღეს ძალზე მოძველებულია. დღეისათვის განსხვავება კიდევ უფრო თვალსაჩინოა. რასაკვირველია, კაპიტალისტთა სასარგებლოდ. მოვიტან შებრუნებულ მაგალითებს: მაშინ (1984 წელს), 1 კოლოფი ამერიკული სიგარეტი ჩვენში სამი, მაქსიმუმი 5 მანეთი ღირდა, ამჟამად 35 მანეთი ღირს. მაგრამ მე ის კი არ მაკვირვებს, კოლოფი სიგარეტი რომ 35 მანეთი ღირს, მე ის მაკვირვებს, ხალხი რომ მასობრივად ყიდულობს მას. სრულიად უბრალო ანგარიშით მივიღებთ საოცარ თანხას, რასაც ეს ადამიანები ერთი თვის მანძილზე მხოლოდ სიგარეტში ხარჯავენ — 2100 მანეთს (ვიგულისხმე, რომ ისინი დღეში მხოლოდ ორ კოლოფს ეწევიან)!

საიდან ან როგორ იხდიან ამდენ ფულს ადამიანები, რომელთა შემოსავალი ჩვენთვის თითქმის ზუსტად არის ცნობილი?

ქვეყანაში, სადაც სიგარეტს ლეგალურად, მთავრობისა და ადმინისტრაციული ორგანოების ნებართვით ადენენ ამოდენა ფასს, სასაცილოა კი სამართალზე და პატიმრობებზე ლაპარაკი.

საბჭოთა კავშირის ხელმძღვანელობა და მისი პრეზიდენტი მიხეილ გორბაჩოვი შეეგუა ამ ამბავს და დაეკანონეს კიდეც სპეკულაციის სამანელი ფორმა — ეგრეთწოდებული კომერციული მაღაზიები, რითაც ახალი გზები გაუკაფეს უკანონობას და მოსახლეობის დაკანონებულ ძარცვა-გლეჯას.

რა მოიტანა „პერესტროიკამ?

ზნეშეზნეულოვანი წარმატებები საგარეო პოლიტიკის დარგში, ამაზე ზემოთ უკვე ვილაპარაკეთ.

საბჭოთა კავშირში კი?

ქვეყნის ეკონომიკის, სოფლის მეურნეობის მთლიანი მოშლა, რამაც ბუნებრივი რესურსებითა და უზარმაზარი, აუთვისებელი სივრცეებით მსოფლიოში ყველაზე მდიდარი ქვეყანა უფსკრულის პირას მიიყვანა. ეკონომიკურ უბედურებას თან დაერთო იმპერიის დაშლის კანონზომიერი პროცესი. მიხეილ გორბაჩოვი მიხვდა, რომ შორს შეტოპა. იგი ნამდვილად არ ელოდა, თუ მის მიერ ბოლოლებიდან ამოშვებული ჯინები პირველად მას სწვდებოდნენ ყელში. გვიან მოეკო გონს, მაგრამ იმპერიის რღვევის შეჩერება დღეს უკვე შეუძლებელია, თუმცა პრეზიდენტი და ქვეყნის გარკვეული ძალები მაინც ცდილობენ მის შენარჩუნებას. ამას კი მოჰყვა ეთნოკონფლიქტების, უდანაშაულო ადამიანთა სისხლისღვრის სერიები. საბოლოოდ გაირყვნა და გათახსირდა არმია, წლიურად 20 ათასი ახალგაზრდა ჯარისკაცის სიცოცხლე უაზროდ ეწირება არმიაში გამეფებულ უდისციპლინობას და ქაოსს. ათეულ ათასობით ჯარისკაცი ნარკომანად ქცეული ბრუნდება შინ.

საბჭოთა კავშირის მთელ ტერიტორიაზე აღარ „შუშაობს“ არ მოქმედებს კანონები, დაუსჯელობამ კიდევ უფრო გაათამამა ქურდები, დამტაცებლები, ბანდიტები, მკვლელები.

ყველაზე დიდი საოცრება მაინც ისაა, რომ არ სრულდება პრეზიდენტის თითქმის არც ერთი ბრძანება! მოწიხავე კაპიტალისტურ ქვეყნებში ხომ ერთი ბრძანების შეუსრულებლობაც იკმარებდა, რათა პრეზიდენტი უმალვე გადამდგარიყო!

ორეცხლშუა აღმოჩნდა მიხეილ გორბაჩოვი: არც იმ ძალებმა გაუმართლა, ვისაც, ასე თუ, ისე, თავისუფლება, გნებავთ, ნახევრად თავისუფლება მიანიჭა. ხოლო არმია, ქვეყნის ბიუროკრატია, სამკვდრო-სასიცოცხლოდ გადაიკიდა პერესტროიკის ავტორმა. მათ ამდენი უკანონობით და გაბერვებით გატანჯული მოსახლეობის სტალინური ნოსტალგიის დაავადებული ის ნაწილიც შეუერთდა, კვლავ მტკიცე ღონიერ ხელზე რომ ოცნებობს.

არც ერთ და არც მეორე მხარეს არ უნდათ, ტარაგედიის ნამდვილი მიზეზები დაინახონ და გააანალიზონ. ქვეყნის ერთი ხელმძღვანელი სამინისტროებს ამსხვილებდა, მეორე, პირიქით, აქუცმაცებდა, მესამე მათ ახალ სახელებს უგონებდა. საქმის ნამდვილ არსში ჩაწვდომა კი, ბუნებრივი რესურსებით უმდიდრეს ქვეყანას რომ სწორ გზაზე დააყენებდა, რატომღაც არავის არ მონებებია.

წარსულის ლანძღვამ და ლაყბობამ ქვეყნის დანგრეულ ეკონომიკას ვერაფერი უშველა.

შეიქმნა საოცრად პარადოქსული სიტუაცია: გორბაჩოვს მხარს უჭერს უცხოეთი და მხარს არ უჭერს საბჭოთა კავშირის მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი.

გორბაჩოვი ტრაგიკული პიროვნებაა.

რაში გამოიხატება მისი ტრაგიკულობა?

მომავალი პრეზიდენტი კომკავშირულ-კომუნისტური იდეებით გაზაზრდა. მას კომკავშირში მოღვაწეობამ გაუკაფა გზა პარტიისაკენ, ხოლო თვით პარტიამ — გენერალური მდივნის პოსტისაკენ, და აი, როგორც კი გახდა გენერალური მდივანი, თავისი მოღვაწეობით და თავისი პერესტროიკით, ნებით თუ უნებლიეთ იგი დაუპირისპირდა პარტიას, დაუპირისპირდა მარქსიზმ-ლენინიზმს, და, რაც მთავარია, დაუპირისპირდა საკუთარ ბიოგრაფიას, საკუთარ მრწამსსა და რწმენას.

მან განთავისუფლა აღმოსავლეთ ევროპა, ეს კიდევ არაფერი, მან ჯერ ძალზე დააკნინა კომუნისტური პარტიის როლი საბჭოთა ქვეყანაში, შემდგომ კი მისი ავტორიტეტი თითქმის ნულამდე დაიყვანა.

აბა გავიხსენოთ, თუნდაც 3-4 წლის წინ ვინ წარმოიდგენდა, რომ ქვეყანაში პარტიული მანდატების კოცონი გიჩადდებოდა?! ჯაჭვური რეაქცია ელვის სისწრაფით განვითარდა. მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში, სადაც კი კომუნისტური პარტია არსებობდა, ეს პარტიები ან მთლიანად დაიშალა, ან სახელი გამოიცვალა და სხვა პლატფორმა შეიმუშავა, ან პარტიის წევრთა რიცხვი მინიმუმამდე დავიდა. მაგალითად, როგორც სულ ახლახან გვაუწყა „ოზვესტიამ“ (11. XII. 90), დიდ ბრიტანეთში კომუნისტთა რიცხვი სულ 6 ათასამდე დასულა და თანაც ამირეკენ ამ დღეებში პარტიას სახელიც შეუცვლიან და პლატფორმაც გამოიცვლიან.

გორბაჩოვი ტრაგიკული პიროვნებაა, იმიტომ, რომ ამოდენა ანტიკომუნისტური და ანტიკელინური საქმეების ჩამდენი, კომუნისტური პარტიისა და ლენინის ავტორიტეტის შემშუსვრელი, თვითონ კვლავ ლენინელად, კომუნისტური პარტიის წევრად და, რაც მთავარია, კომუნისტური პარტიის გენერალურ მდივნად რჩება. მას არ ეყო გამბედაობა, უფრო სწორად, მას არ ჰქონდა მორალური უფლება, მაგზოლეუმი ლენინისაგან გაეთავისუფლებინა და კრემლის კედელთან არქიტექტორ შუსევის მიერ კარგად მორგებული აკლდამისათვის სხვა ფუნქცია მიენიჭებინა. პირიქით, მარშან სამშიდნოემბროდ, აგერ, 21 იანვარს, ლენინის გარდაცვალების დღეს, თვითონვე მიიტანა გვირგვინი მაგზოლეუმთან, ხოლო თავისი დამოკიდებულება ლენინისადმი ასე გამოხატა: იგი ჩემი არც დმერთია და არც ხატი, მაგრამ იგი უდიდესი ადამიანია და მე მას პატივს ვცემ, როგორც დიდ მოაზროვნესო.

მაშ რას ემყარება ძალა, რომლის შემწეობითაც იგი ჭეშმარიტებით კვლავ მტკიცედ ზის დანგრევის პირას მისული იმპერიის ტახტზე? და თუ მტკიცედ ზის, რატომ არ აიძულებს სახელმწიფო სტრუქტურებს, შესრულდეს პრეზიდენტის ბრძანებები? რატომ არ იღებს გადამჭრელ ზომებს ამდენი ხოცვა-ჟლეტის, განუკითხაობის, საყოველთაო არეულობის აღსაკვეთად და კანონიერების აღსადგენად?

ან რას ემყარება მისი პოპულარობა უცხოეთში?

და ერთი ბოლო შეკითხვაც, რამდენად სამართლიანად მიიღო მან ნობელის პრემია?

ძნელია, ყველა ამ შეკითხვას სწორი და ზუსტი პასუხი გასცე. თუმცა შეეცდები, პასუხების ძირითადი კონტურები მაინც მოვახაზო.

გორბაჩოვმა პირველმა დაანგარია ლენინური თეორიის კიდევ ერთი საშინელი დებულება, რომ კაპიტალიზმი არის სოციალიზმის მოსისხლე მტერი. დღეს ამერიკა და საბჭოთა კავშირი აღარ არიან ერთმანეთის მოწინააღმდეგე სახელმწიფოები. ასევე დღეს ნატოს ბლოკი და ვარშავის ხელშეკრულების დაჯგუფება აღარ არიან ერთმანეთის მოწინააღმდეგეები. დღეს საბჭოთა კავშირი მთლიანად იზიარებს ამერიკის პოზიციას ერაყის მიმართ.

დამეთანხმებით, ეს ფაქტი უზარმაზარ შემობრუნებას ნიშნავს საბჭოთა ქეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში, უფრო მეტიც, იგი მსხვრევაა მარქსისტულ-ლენინური დოგმებისა.

გენა გუშინ არ იყო, ამერიკა რომ რაღეს იტყოდა, საბჭოთა კავშირს აუცილებლად მათი საწინააღმდეგო ნაბიჯები უნდა გადაედგა?!

ანა გუშინ არ იყო, ამერიკამ რომ აითოლა ჰომეინის პოლიტიკა დაგმო და საბჭოთა კავშირმა უმალვე ამ უკანასკნელის მხარე დაიჭირა?!

ეს კი არადა, ქრისტიანობის ჩამწოსველმა კომუნისტებმა ქება-დიდება შეასხეს ისლამს, მხოლოდ იმიტომ, რომ იგი ამერიკას დაუპირისპირდა. გავიხსენოთ, „პრავდაში“, „იზვესტიაში“, „ლიტერატურნაია გაზეტაში“ როგორ ამტკიცებდნენ, „ისლამი რევოლუციური რელიგიაა“-ო.

დიახ, დღეს სიტუაცია დიამეტრალურად შეიცვალა. დასავლეთი და მთელი მსოფლიო მიეესალმა აღმოსავლეთიდან ჯარების გამოყვანას, კიდევ უფრო მეტი აღტაცებით მიეესალმა აღმოსავლეთი ევროპის განთავისუფლებას, საბჭოთა კავშირის დემოკრატიზაციას, თუნდაც ნაწილობრივს, მაგრამ მაინც დემოკრატიზაციას, რელიგიის სრულ თავისუფლებას.

მაგრამ მთელმა მსოფლიომ ისიც იცის, რა მოწინააღმდეგეებიცა ჰყავს გორბაჩოვს საკუთარ სახელმწიფოში. იცის, რომ მისი ავტორიტეტი ნელ-ნელა ეცემა. აღმოსავლეთ ევროპის განთავისუფლებამ ვერ უშველა ადამიანების მმიერ კუშს, ვერც ავადმყოფი ეკონომიკა განკურნა. ისიც მშვიდრად იციან, რა მოხდება, ე. წ. ოპოზიციამ რომ გაიმარჯვოს.

ოპოზიცია ტრადიციულად ნიშნავს მოწინააღმდეგე პარტიებს ან პოლიტიკურ ძალებს, რომლებიც ქვეყნის უკეთესი მომავლისთვის ბრძოლაში გეცილებიან, საბჭოთა კავშირის შემთხვევაში კი ოპოზიცია ნიშნავს (იგულისხმება გორბაჩოვის საწინააღმდეგო ოპოზიცია) ისტორიის უკან შებრუნებას, კვლავ ახალი სისხლიანი იმპერიის შექმნას, ადამიანის სულიერი დამონებულ წინანდელი პრაქტიკის აღორძინებას.

აი, რისი ეშინიათ დასავლეთელებს, საერთოდ, მსოფლიოს პროგრესულ პოლიტიკურ მოღვაწეებს. ამიტომაც გორბაჩოვს საოცრად გულმხურვალედ უჭერენ მხარს, უმაგრებენ შერყეულ პოზიციებს.

არ არის ძნელი მისახვედრი, სწორედ პოზიციების გასამაგრებლად რომ მიანიჭეს მას ნობელის პრემია.

სულაც არ იყო შემთხვევითი დეპუტატების კანტიკუნტი ტაში, ონ უცხოელმა „მეგობრებმა“ და ზუტრი ჭეციო.

მიხეილ გორბაჩოვმა მშვენივრად იცის, თუ უცხოეთმა მის დახმარებაზე ხელი აიღო, რეაქციულ ოპოზიციის მაშინ ვეღარაფერი შეაჩერებს.

კიდევ ერთი მომენტია გასათვალისწინებელი. გორბაჩოვმა მოიშორა „ზედმეტი ტვირთი“ — აღმოსავლეთ ევროპა, თითქმის კუბა და ვიეტნამიც. მაგრამ, დღის წესრიგში უმალვე დადგა საბჭოეთის დაშლისა და რესპუბლიკების გამოყოფის საკითხიც. რესპუბლიკების გამოყოფა კი მოასწავებს მისი მეფობის დასასრულს. და თუ პრეზიდენტი ამასაც გააკეთებს, მართალია, ყველაფერს დაკარგავს, მაგრამ სამაგიეროდ დიდ სახელს, ქართის სახელს შეიძენს, მაგრამ გორბაჩოვი ამას ვერ გააკეთებს, რადგან იგი გმირად არ **არის დაბადებული.**

დიახ, ევროპელი და ამერიკელი ლიპლომატები მიხვდნენ, რომ დიდი საქმე გაკეთდა. ევროპამ თავისუფლად ამოისუნთქა. მეორე ეტაპს კი, ე. ი. საბჭოთა რესპუბლიკების განთავისუფლებას, ისინი თავშეკავებით ხვდებიან. მართალია, საერთაშორისო სამართლიანობიდან გამომდინარე, ისინი მხარს უჭერენ რესპუბლიკათა სუვერენიტეტს, მაგრამ აშკარაა, რომ ამ მიმართულებით არათუ არ დგამენ პრაქტიკულ ნაბიჯებს, არამედ კიდევ ვიმეორებ, ხაზგასმულად თავს იკავებენ. ამ თავშეკავებას აქვს თავისი მიზეზი. არავინ იცის, რა მოჰყვება იმპერიის ერთბაშად დაშლას. ამიტომაცაა, რომ ჰელმუტ კოლის მოწონდება ასე აიტაცეს შეძლებულმა სახელმწიფოებმა, ამიტომაცაა, რომ უსასყიდლოდ აგზავნიან სესრკში სურსათს, მედიკამენტებს... ცდილობენ, ხელი შეუწყონ გორბაჩოვს გადაგვარებული ეკონომიკის აღორძინებაში.

და ხდება პარადოქსი, გორბაჩოვმა მაშინ დაკარგა ხელისუფლება, როცა ხელთ იგდო პრეზიდენტის პოსტი. ელცინის გამარჯვებამ და რუსეთის აღორძინებამ მისი თანამდებობები ძალაუფლების სიმბოლოებად შეცვალა. დადგა მომენტი, როცა იგი მხოლოდ დასავლეთელთა სიმპათიისა და თანაგრძნობის ამარა ვერ იქნებოდა. უნდოდა თუ არ უნდოდა, **არჩევანი უნდა გაეკეთებინა.**

და მან გააკეთა არჩევანი...

ეს ჯერ კიდევ მაშინ ვიგრძენი და შევშფოთდი, ნობელის პრემიის სამიზნედ იქცევა თვითონ რომ არ წარმოუდგენია ნორვეგიაში. არც მოსკოვში გამოუთქვამს ხმა დიდი სიხარული, უფრო მეტიც, თვითონვე შეეცადა, ამ ფაქტის ირგვლივ არ შექმნილიყო დიდი აჟიოტაჟი.

მოკრძალების გამო მოიქცა ასე ქვეყნის პრეზიდენტი?

არავითარ შემთხვევაში.

როგორც ზემოთ ვთქვი, ამ პერიოდისათვის მას უკვე ჰქონდა გაკეთებული არჩევანი, არჩევანი, რომელიც მთელს მის ადრინდელ საქმიანობას ხაზს გადაუსვამდა. არავინ იფიქროს, დასავლეთი უკონტროლოდ და ყოველგვარი ეჭვის გარეშე უჭერდა მხარს მიხეილ გორბაჩოვს. ამერიკაში გამომავალი უძველესი გაზეთი „ნოვოე რუსსკოე სლოვო“ პირველი დღიდანვე უცხადებდა გორბაჩოვს უნდობლობას. თავისი გასული წლის 30 დეკემბრის ნომერში კი აი რას წერდა იგი: „მადლობა ღმერთს, ნობელის პრემიის ლაურეატის თაყვანისმცემლებმა ნელ-ნელა გაახილეს თვალი, ამას ნაწილობრივ ხელი შეუწყო სუკ-ის გენერლის პუგოს შინაგან საქმეთა მინისტრისა და მისი მოადგილის პოსტზე ავლენთის მომშთობი გენერლის გრომოვის დანიშვნამ. ამას თან დაერთო შევარდნაძის გადადგომა და მისი გაცხადება მოახლოებული დიქტატურის საშიშროებაზე. ხოლო კრეუჩკოვმა პარლამენტში თავისი გამოსვლით საბოლოო წერტილი დაუსვა ამ მოვლენებს...

...დიდი მადლობა გვინდა მოვახსენოთ ბატონ კრიუჩკოვს, ძალიან დიდი მადლობა იმ დიდი ღვაწლისათვის, რაც მან შეიტანა დასავლეთის გორბომანიისაგან განსაკურნებლად! მართალია, საბოლოო განკურნებამდე ჯერ კიდევ დიდი დრო დარჩა, მაგრამ ისიც კარგია, რომ პირველი ნაბიჯები უკვე გადაიდგა“.

შეცდა „ნოვოე რუსსკოე სლოვოს“ რედაქცია. დიდი დრო აღარ დასჭირდა გორბაჩოვს, სამუდამდ რომ ჩამორხსნა გარდამჭნელისა და დემოკრატის ხიღაბი. სახელმწიფოში აღმავალი გზით სწრაფად მიმავალი ქაოსი და დაღმავალი გზით უსწრაფესად მიმავალი ეკონომიკური რღვევა, ეთნოკრიზისები, მკვლელობა, ბანდიტიზმი, დატაცება-ქურდობა და, რაც მთავარია, რესპუბლიკათა დაუოკებელი ლტოლვა თავისუფლებისაკენ რომ გააახლიზა, მიხვდა, ვერც ბუში, ვერც კოლი, ვერც მიტერანი და ვერც საზღვარგარეთ დიდი რისკის ფასად მოპოვებული და უკვე საკმაოდ შელახული ავტორიტეტი ვეღარ უშველიდა.

და მან გასწირა თავისი იდეები, გასწირა ერთგული თანამოაზრენი და საერთო ენა სამხედროებთან გამონახა. და იგი, პერესტროიკისათვის ნობელის პრემიამინიჭებული, თვითონვე გაგდა თავისი პიროშოს — პერესტროიკის მესაფლავე.

ლიტვა და ზვიდი იანვრის საქართველოსადმი გამოგზავნილი ბრძანება გახდა ამ სამწუხარო მოვლენის ნათელი და უტყუარი დადასტურება.

ვინ ოსაციოლო არ არის, სატირალი რომ არ იყოს, პრეზიდენტის პოზიცია ბალტიისპირეთის რესპუბლიკების მიმართ? ყოლობაზე დიდი ამბით დაგმეს რიბენტროპ-მოლოტოვის პაქტი, მიიჩნიეს რა იგი სტალინის ყველაზე ვეფაგელ გარიგებად და აღიარეს ბალტიისპირეთის ანექსია. აღიარეს და... იმის ნაცვლად რომ გამოესწორებინათ სტალინის უდიდესი დანაშაული, როგორც კი ბალტიისპირეთმა მოინდომა უსამართლოდ წართმეული დამოუკიდებლობის დაბრუნება, „ფალანგ ტანკები და საგანგებო დამსჯელი რაზმები შეუსიეს სამთავე რესპუბლიკას.

გორბაჩოვმა კარგად იცის, რომ ამ ნაბიჯმა არ შეიძლება არ შეაშფოთოს (თუ უკვე ახლავე არ ნანობენ) ნობელის პრემიის მიმნიჭებელი ყიურის წევრები. ამიტომაც მიიღო ღიდი ჯილდო ყოველგვარი ხმაურის გარეშე, ვითომც აქ არაფერიაო. და თუ ოდესმე დადგა მინიჭებული პრემიის ჩამორთმევის საკითხი, პრეზიდენტის თავმოყვარეობას ეს წამ არ დახვდება ოსლოში ჩასვლისა და საზეიმო სიტყვის წარმოთქმის ფაქტები.

დიქტატურის აღორძინებისა- და განმტკიცების დროც ვერაგულად შეარჩია პრეზიდენტმა. ახლა, როცა მთელი მსოფლიოს თვალი სპარსეთის უბისკენ არის მიპყრობილი, აღარავის სცალია საბჭოთის შინაგანი საქმეებისათვის და კიდევაც რომ ეცადნონ, პროტესტს ისე აქტიურად ვერ გამოთქვამენ, სხვა, ტფრო მშვიდობიან დროს რომ შეეძლოთ გამოეთქვათ.

დემოკრატიიდან პოლკოვნიკ პატრუშევსკომდე ერთი ნაბიჯი იყო გადასადგმელი და ეს ნაბიჯი მტკიცედ გადადგა ქვეყნის პრეზიდენტმა!

სამარცხვინო კრახით.

დასრულდა პერესტროიკის ხუთწლიანი ციკლი.

რა გველის წინ?

გურამ ფანჯიკიძე.

მუსიკა

თანამედროვეობის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მეკიოლინის ლიანა ისაკაძის და საქართველოს სახელმწიფო კამერული ორკესტრის გამოსვლას მუსიკის მოყვარულნი ისე ელიან, როგორც დიდ დღესასწაულს.

უკანასკნელ წლებში ორკესტრის გასტროლებმა ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში და ამერიკის შეერთებულ შტატებში ბეშშარიტი აღიარება მოუპოვა მათ ხელოვნებას და განამტკიცა ამ ანსამბლის ღირსეული ადგილი მსოფლიოს საუკეთესო მუსიკალურ კოლექტივებს შორის.

მაღალ ხელოვნებასთან ზიარების სიხარული და ცხოველმყოფელობა, ამ მუსიკოსებთან შეხვედრას რომ ხდევს თან, მოინატრა ჭართველმა მსმენელმა, საკმაო ხანია მათი გვარები ავიშეზზე არ გამოჩენილა, ტკბილ მოგონებად დარჩა მათ მიერ შემოღებული ტრადიციული საახალწლო კონცერტებიც. დღეც ისე არ მიილევა, რედაქციაში ვინმემ არ დარეკოს, ან არ შემოიხედოს და არ იკითხოს — სად არის ქალბატონი ლიანა? ამიტომ, როგორც კი საშუალება მოგვეცა ტელეფონით დავუკავშირდით მას და გავესაუბრეთ.

...დროებით ინგოლშტადტში

— ქალბატონო ლიანა, ხალხში რატომღაც გავრცელდა ხმები, რომ თქვენ მიატოვეთ საქართველო, ჩვენ ვიცით, რომ ეს ასე არ არის, მაგრამ, ალბათ, უმჯობესია თავად გვითხრათ სიმართლე.

— ღმერთმა დამფაროს, რომ საქართველო დავტოვო, — მიპასუხებს ქალბატონი ლიანა; — ეს არასოდეს მიფიქრია. უბრალოდ, დიდი ხანია ჩვენს კოლეგტივს კონტრაქტი ჰქონდა დადებული გერმანიასთან ხუთი წლით და ახლა მის აღსრულებას შევუდექით. უკვე რამდენიმე თვეა ძირითადად მიუხედნენ მახლობლად ვცხოვრობთ, ქალაქ ინგოლშტადტში. ამ ქალაქიდან გავდივართ ხოლმე გასტროლებზე ევროპის სხვადასხვა ქვეყანაში, ცხადია, კონცერტებს ვმართავთ თვით გერმანიაშიც. ბავარიის მთავრობა ყოველნაირად გვიწყობს ხელს. ახლა, როცა გერმანულ კულტურას უფრო ღრმად ვეზიარეთ, დავრწმუნდით, რამდენად აუცილებელია, შემოქმედისათვის თავისუფლება, თავისუფალი მიმოსვლა და შემეცნების თავისუფლება.

ჩვენს გერმანელ მეგობრებს ქალაქ ინგოლშტადტში სურთ გახსნან სამუსიკო სასწავლებელი, რომელსაც გამოჩენილი მუსიკოსის დავით ოისტრახის სკოლას უწოდებენ და ჩემი, როგორც მისი მოწაფის ლაზარების დიდი იმედი აქვთ. საამისოდ მალე დამთავრდება ერთი ძველებური შენობის რესტავრაცია.

გერმანიაში განხორციელდება ჩემი იდეა ხელოვნების სოფლის გაშენების თაობაზე, რომლის ხორცშესხმა, სამწუხაროდ, ვერ მოხერხდა საქართველოში. საქსონიაში, ქალაქ ჰამბურგის მახლობლად არის ერთი შუადრო, ძალზე რომანტიკული შუასაუკუნოვანი სოფელი, სადაც ნავარაუდევია ამ სოფლის დაარსება. აქ თავს მოიყრიან ხოლმე სხვადასხვა შემოქმედებითი პროფესიის წარმომადგენლები აზრთა გაზიარებისა და გაცვლის მიზნით.

— **რას ფიქრობთ იქ, გერმანიაში, საქართველოსთვის?**

— ეს კონტრაქტი გერმანიასთან ისე არ უნდა გავიგოთ, თითქოს ჩვენ მუდმივად იქ ვიქნებით და აქეთ არ მოვიხედავთ, ჩვენი კოლექტივი დროდადრო ჩამოვა ხოლმე საქართველოში. უცხოეთში გამართული კონცერტების შემოსავალს, ვალუტის სახით, საქართველოს ჩამოვიუტანთ. აი, ასე მოვიქეცით ახლაც, სოლიდური თანხა ორკესტრის წევრებმა რესპუბლიკის კულტურის სამინისტროს გადასცეს. ჩვენ შევეცდებით დავეხმაროთ ქართველ შემსრულებლებს კონცერტების გამართვაში. ახლა ვემზადებით ქართული კულტურის დღეების მოსაწყობად გერმანიაში, შემოდგომაზე კი გვინდა კამერული მუსიკის ფესტივალი გავმართოთ. გეტყვით იმასაც, რომ ჩვენი კოლექტივის ფულადი ფონდიდან ჯერჯერობით ორ ქართველ სტუდენტს დავუნიშნეთ სტიპენდია, რათა მათ მუსიკალური განათლება გერმანიაში მიიღონ, ...მკითხველს ბოიიდ სიტყვით გავაცნობო ამ სტუდენტებს: ესენი არიან რევაზ კიკნაძე და ნანა გბუნია.

რევაზ კიკნაძე თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორიის საკომპოზიციო ფაკულტეტის მეხუთე კურსის სტუდენტია. მისი ხელმძღვანელია კომპოზიტორი ნოდარ მამისაშვილი. კონსერვატორიამდე მას დამთავრებული აქვს თბილისის უნივერსიტეტი კლასიკური ფილოლოგიის განხრით. იცის გერმანული, ინგლისური, ლათინური და ბერძნული ენები. გარდა კომპოზიციისა, რევაზ კიკნაძე დინტერესებულია კვლევითი მუშაობით, იკვლევს ქართული საგალობლების ფესვებს. ამიტომაც, გარდა იმისა, რომ გერმანიაში ქალაქ ლუბეკის მუსიკალურ უმაღლეს სასწავლებელში ისწავლის, პარალელურად მოისმენს ლექციებს ჰამბურგის უნივერსიტეტში და შეისწავლის ძველი ბიზანტიური ჰიმნოგრაფიის საფუძვლებს, ურომლისოდაც წარმოუდგენელია ძველი ქართული საგალობლების ძირების კვლევა.

მეკიოლინე ნატო გაბუნია, თბილისის კონსერვატორიის მესამეკურსელი, თამაზ ბათიაშვილის მოწაფეა. ნიჭიერ გოგონას თვითონ ლანა ისაკაძე ამეცადინებს ქალაქ ინგოლშტადტში, და როგორც კი გაიხსნება „ოისტრახის სკოლა“, ამ სკოლაში ჩაირიცხება.

და ბოლოს:

— **როდის შეგხვდებით მშობლიურ ქალაქში?** — ვეკითხებით ლიანას.

— ვიმედოვნებ, რომ მომავალ სეზონში გავმართავთ კონცერტებს თბილისში. ვეცდებით ჩვენს მსმენელებს თავი ძალიან ბრ მოვანატრთო.

ესაუბრა
რუსუდან მუხიგულაშვილი.

პოზიცია

პატიება არ შეიძლება!

გამონაკლისი არ ვარ იმათ შორის, ვინც შეზარა და შეაძრწუნა გამრჯე ლიტველი ხალხის იმ საშინელმა ხოცვა-ჟლეტამ, რომელიც მშობლიურმა კომპარტიამ მოუწყო ლიტვას ამ რამდენიმე დღის წინათ, შუადამისას. ქართველებისათვის კარგად იცნობია ეს ხელწერა, შუადამისას; ქურდულად, ჯავშანტკბეთთა და ხელკეტებით ჩვენ, „ემიციების აყოლილი ბრბო“, როგორ ვხოცავთ ერთმანეთს „ჟულტაში“. ასეევე შემძრა და შემაძრწუნა სსრკ კომპარტიის ლიდერის ფარისევლურმა „თანაგრძნობამ“ დაზოცილთა ოჯახებისადმი, მისმა მიკიბულ-მოკიბულმა განმარტებამ, თუ როგორ მოხდა ყოველივე „წესრიგის დასამყარებლად“.

ასეთ დროს ყოველთვის გადახედავ წარსულს და ჩემს მეხსიერებაშიც ბევრი რამ გაცოცხლდა: პირველად უარი მითხრეს კომპარტიაში რიგებში მიღებაზე, როგორც ხალხის მტრის შვილს, ვიდარდე და ვიტირე, თუ ჩემი ქვეყანა არ შენდობა, რაღა ადამიანი მქვია-მეთქი. ჩემმა ცრემლებმა გასჭრა და მომიღეს კომპარტიის რიგებში. მადლობის ნიშნად ერთგულად და უანგაროდ ვემსახურე ჩემი ქვეყნის თეატრალურ ხელოვნებას, ჩემი შრომით ვცდილობდი გამომესყიდა მშობელთა „დანაშაული“... ბავშვობისას ლექსებს ვწერდი სტალინზე, რომელმაც მამა „შემიცვალა“ და ცრემლი, რომელიც მამაჩემს არ ეღირსა, სტალინს ჩავატანე.

მართალია, ასაკთან ერთად მეცვლებოდა დამოკიდებულება, მემატებოდა შინაგანი პროტესტი მრავალ უსამართლობაზე, მაგრამ ჯიუტად, ყველაფერს შემთხვევითობას ან ერთეულ პიროვნებებს ვაწერდი, რადგან ჭკვიერდა, რომ ჩემი ქვეყანა ყველაზე დემოკრატიული, „ყველაზე ბედნიერი საბჭოთა ეროვნებაა“ ... ეს ბოლო ... ეროვნებაა“ ... ეროვნებაა“ ... ეროვნებაა“